

CRNA GORA

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

**AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE ZA ZAŠTITU LICA SA INVALIDITETOM OD DISKRIMINACIJE I PROMOCIJU JEDNAKOSTI
ZA PERIOD 2017-2021
ZA 2019. i 2020. godinu**

Podgorica, mart 2019.

UVOD

Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021 godine predstavlja prvi strateški dokument usmjeren isključivo i jedino na definisanju mjera i aktivnosti za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i postizanje jednakosti lica sa invaliditetom sa drugim licima, uključujući i višestruko diskriminisana lica.

Opšti cilj Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021 je omogućavanje potpune ravnopravnosti lica sa invaliditetom u skladu sa načelima UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom, Ustavom i zakonom.

Za razliku od Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020 godine iz nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, u fokusu pažnje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021 je praćenje harmonizacije propisa sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN, a u skladu sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskih zakona sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN¹, zatim, istraživanja javnog mnjenja o nivou diskriminacije lica sa invaliditetom u odnosu na druge ranjive društvene grupe u različitim oblastima života, edukacije različitih ciljnih grupa o poštovanju ljudskih prava lica sa invaliditetom i zabrani diskriminacije, podizanje nivoa svijesti o poštovanju ljudskih prava i mehanizmima zaštite lica sa invaliditetom kao i druge aktivnosti koje doprinose poštovanju prava lica sa invaliditetom, uvažavajući princip jednakosti i nediskriminacije.

Akcioni plan za period 2019-2020 godine, predstavlja nastavak aktivnosti na realizaciji mjera iz Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti.

Pored definisanja mjera i aktivnosti za naredni dvogodišnji period, ovim Akcionim planom izvršeno je redefinisane strateških ciljeva u operativne ciljeve, sve u skladu sa novom metodologijom definisanom Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata².

Praćenje implementacije mjera iz navedne Strategije povjereno je Komisiji za praćenje sprovođenja Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti koja uključuje predstavnike organa državne uprave, uprave za inspekcijske poslove, predstavnika Skupštine Crne Gore, predstavnika Zajednice opština Crne Gore i predstavnike nevladinih organizacija.

¹ <http://www.mmp.gov.me/biblioteka/zakoni>

² ("Službeni list Crne Gore", br. 054/18 od 31.07.2018)

OBLAST: POŠTOVANJE DOSTOJANSTVA LIČNOSTI LICA SA INVALIDITETOM

OPERATIVNI CILJ 1 : Obezbijediti puno poštovanje dostojanstva ličnosti lica sa invaliditetom kroz punu primjenu Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom

INDIKATORI UČINKA

- smanjen stepen diskriminacije lica sa invaliditetom za 2% do kraja 2020 godine
- povećan broj postupaka za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom za 20 % do kraja 2020 godine

POLAZNA VRIJEDNOST

2015. Lica sa invaliditetom na trećem mjestu prema stepenu diskriminisanosti u CG, 50,70%³.
2016-godine-3 predmeta za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom pred institucijom Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda.

CILJANA VRIJEDNOST

2021.Smanjen nivo diskriminacije lica sa invaliditetom za 4 % u odnosu na početnu vrijednost iz 2015. godine.
2021. godine povećan broj postupaka za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom za pred nadležnim organima za 50 % .

KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRANA SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
Praćenje primjene međunarodnih dokumenata i konvencija kao i usvojenih međunarodnih standarda za zaštitu lica sa invaliditetom, preduzimanje mjera za njihovu implementaciju u pravni sistem Crne Gore i praćenje postovanja dokumenata	Praćenje postupaka za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom u svim oblastima života	Broj pokrenutih postupaka i procesiranih slučajeva za zaštitu od diskriminacije, sa ishodima postupaka	MLJMP u partnerstvu sa -Upravom policije -Upravom za inspekcijske poslove -Građanskim sudovima -Sudovima za prekršaje -Tužilaštvom, -Institucijom Zaštitnika /ce ljudskih prava i sloboda Agencija Damar	Januar 2019	Decembar 2020	Redovna sredstva	Uprava za inspekcijske poslove
Organizovanje istraživanja i analiza stanja u oblasti zaštite	Organizovano istraživanje	Sprovedeo istraživanje	MLJMP	III kvartal 2019	IV kvartal 2019	5000€	Redovna sredstva MLJMP

lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti tih lica sa drugim licima							
Saradnja sa lokalnom samoupravom u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti tih lica sa drugim licima	Promocija antidiskriminaciono g zakonodavstva lica sa invaliditetom, modela LAP-ova za implementaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017/2021 sa obavezama iz Strategije	Tri organizovana susreta sa predstavnicima lokalnih samouprava 45 učesnika	MLJMP lokalne samouprave	II 2019	Decembar 2020	3000 €	Redovna sredstva MLJMP
Unaprijediti saradnju sa nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocije jednakosti tih lica sa drugim licima	Raspisivanje konkursa za finansiranje projekata/programa za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije	Realizovan 1 javni Konkurs	MLJMP	Mart 2019	Decembar 2019	491.160,70 €	Budžet MLJMP
	Organizovanje okruglih stolova i seminara za OSI i njihove porodice u lokalnim zajednicima uz učešće predstavnika NVO i građana na temu „Jednake mogućnosti za sve	Organizovan najmanje 1 okrugli sto /seminar 20 učesnika	MLJMP; NVO; lokalna samouprava	Jun 2019 Jun 2020	Jul 2019 Jul 2020	5000€ 5000€	Budžet MLJMP

	članove društva- uklanjenje arhitektonskih , administrativnih i dr barijera koje onemogućavaju koje onemogućavaju ravnopravan položaj u društvu OSI “						
Eliminisati stereotipe i predrasude o licima sa invaliditetom, kao i štetne radnje kojima se diskriminišu ova lica u svim oblastima života, uključujući i predrasude zasnovane na polu i uzrastu	Kampanja za podizanje svijesti za zaštitu od diskriminacije	Realizovana kampanja za podizanje svijesti za zaštitu od diskriminacije ranjivih društvenih grupa	MLJMP	III –kvartal 2019	IV kvartal 2020	20.000€	Budžet MLJMP
				III kvartal 2020	IV kvartal 2020	20.000€	
	Organizovanje četiri pozorišne predstave na temu ljudskih prava za romsku i egipćansku djecu uključujući i djecu sa invaliditetom u romskim naseljima	Broj organizovanih predstava Broj učesnika na predstavi.	MLJMP	II kvartal 2019	IV kvartal	2 000.00 €	Budžet MLJMP
Organizovati edukacije i treninge za različite ciljne grupe u cilju podizanja nivoa svijesti o licima sa invaliditetom i njihovim pravima	Organizovane edukacije	20 učesnika	MLJMP	II kvartal 2020	IV kvartal 2020	10.000€	Budžet MLJMP
				II kvartal 2020	IV kvartal 2020	10.000€	
Pokrenuti i			MLJMP, NVO , dnevni	II kvartal	III kvartal 2019	3000€	Budžet MLJMP,

sprovoditi kampanju za podizanje nivoa svijesti javnosti o licima sa invaliditetom i njihovim pravima, uključujući rad sa djecom od najranijeg uzrasta i kroz sve nivoe obrazovnog sistema	Posjeta dnevnim centrima i saradnja sa udruženjima roditelja na kreiranju aktivnosti radi veće uključenosti i vidljivosti djece sa invaliditetom	Realizovane posjete u najmanje 4 dnevna centra	centri	2019 II kvartal 2020	III kvartal 2020	3000€	donatori
Podsticati medije da promovišu prava i zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom	Organizovati događaj o načinu infomisanja o problemima lica sa invaliditetom u medijima	Organizovan 1 događaj	MLJMP, mediji, NVO	IV kvartal 2019/2020	IV kvartal 2019/2020	2400€	Budžet MLJMP, donatori
Uvesti i izraditi program o konceptu ljudskih prava lica sa invaliditetom i principu razumnih adaptacija u materijalima za polaganje stručnog ispita za rad u državnim organima	Organizovanje događaja na kojem će se promovisati pristup razumnog prilagođavanja	20 učesnika	MLJMP, NVO, organi državne uprave, Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda	II kvartal 2020	IV kvartal 2020	8.000€	Budžet MLJMP, donatori

OBLAST: DISKRIMINACIJA U OBLASTI PRISTUPAČNOSTI

OPERATIVNI CILJ 2: Ravnopravan pristup licima sa invaliditetom u oblasti: pristupa objektima u javnoj upotrebi i javnim površinama, pristupa infomacijama i komunikacijama, javnom prevozu, kao i pružanju javnih i privatnih dobara i usluga, sa fokusom na harmonizaciju propisa u skladu sa preporuka iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN

INDIKATOR UČINKA

- Do kraja 2020. godine harmonizovati 80% Zakona koji su dobili preporuku za usklađivanje iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.
- Do kraja 2020. godine smanjiti procenat ispitanika za 2 % koji smatraju da pristup infomacijama i komunikacijama nije omogućena

POLAZNA VRIJEDNOST

Analiza usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom od 2016. godine pokazuje da Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice, Zakon o zaštiti potrošača i Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o porezu na dodatu vrijednost su djelimično usklađeni sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.

2016. prema rezultatima istraživanjima javnosti 60% lica sa invaliditetom nasuprot 50% opšte javnosti smatra da objekti nijesu ili su nedovoljno prilagođeni za lica sa invaliditetom.

2016. godine – prema istraživanju UNDP najveći procenat ispitanika (lica sa invaliditetom) ocjenjuje da je ostvarivanje prava na informisanje i komunikaciju djelimično omogućen, dok 18% ispitanika koji su lica sa invaliditetom smatra da pristup infomacijama i komunikacijama nije omogućen.

CILJANA VRIJEDNOST

Do kraja 2021. godine izvršiti potpuno usklađivanje Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice, Zakon o zaštiti potrošača i Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o porezu na dodatu vrijednost, Zakon o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.

Do 2021. godine smanjiti procenat jaza između građana i lica sa invaliditetom koji smatraju da objekti nijesu ili su nedovoljno prilagođeni za lica sa invaliditetom do 10%.

Do 2021. smanjiti broj ispitanika (lica sa invaliditetom) koji smatraju da pristup infomacijama i komunikacijama nije moguća za najmanje 3%.

KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRAN A SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA

Obezbijediti implementaciju propisa u izgradnji pristupačnog okruženja	-Praćenje postupaka za zaštitu od diskriminacije u oblasti pristupačnosti	-Broj pokrenutih postupaka za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom -Broj procesuiranih slučajeva sa ishodima	MORT-Inspekcija, građanski sudovi, sudovi za prekršaje , Institucija Zaštitnika /ljudskih prava i sloboda -Lokalna samouprava	Januar 2019	Decembar 2020	Redovna sredstva	Budžetska sredstva
Edukovati državne i lokalne službenike i namještenike i vršioce javnih funkcija o konceptu pristupačnosti postojećih objekata	Održavanje obuka za državne i lokalne službenike i namještenike	Broj održanih obuka Broj učesnika obuka	MORT	Januar 2019	Decembar 2020	Redovna sredstva	Redovna budžetska sredstva
Ustanoviti generalni zahtjev za pristupačnost svih izvora infomacija i sredstava komunikacije koji se objavljuju na portalima organa državne uprave	Organizovanje obuka za državne službenike u cilju kreiranja elektronski čitljivih materijala sa sjednica Vlade	Organizovane obuke Broj obučanih službenika	MJU	Januar 2019	Decembar 2019	4.500 €	Budžet Crne Gore
	Organizovanje edukativnih radionica administratorima portala i podportala Vlade Crne Gore u skladu sa standardima e – pristupačnosti	Organizovane radionice Broj edukovanih službenika	MJU	2019	2019	500,00€	Budžet Crne Gore
	Prezentacija koncepta e-pristupačnosti lokalnim	Broj prezentacija	MJU	2019	2019	500,00€	Budžet Crne Gore

	samoupravama						
Obezbijediti implementaciju preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa u oblasti javnog prevoza.	Usvojiti Zakon o bezbjednosti interoperabilnosti željeznice	Usvojen Zakon /usvojene preporuke iz Analize	MSP	2018	III kvartal 2019.godine	Za pripremu Predloga Zakona nijesu potrebna sredstva iz Budžeta	
	Usvojiti Zakon o željeznici	Usvojen Zakon	MSP	2018	III kvartal 2019	Za pripremu Predloga Zakona nijesu potrebna sredstva iz Budžeta	
Omogućiti pristup informacijama i komunikacijama u javnom prevozu licima sa svim oblicima invaliditeta	Usvojiti Zakon o pravima putnika u pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi	Usvojen Zakon	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Nacrt zakona sačinjen je početkom 2018.godine	II kvartal 2019. godine	Za pripremu Predloga Zakona nijesu potrebna sredstva iz Budžeta	
Obezbijediti implementaciju preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti pristupa javnim dobrima i uslugama	Izmijeniti Zakon o zaštiti potrošača	Izmijenjen Zakon o zaštiti potrošača/usvojene preporuke	ME	I kvartal 2019	II kvartal 2019	5000€	Budžetska sredstva
	Izmijeniti Zakon o porezu na dodatu vrijednost	Izmijenjen Zakon/usvojene preporuke iz Analize	MF	I kvartal	IV kvartal 2019	Za pripremu Predloga Zakona nijesu potrebna sredstva iz Budžeta	

OBLAST: DISKRIMINACIJA U POSTUPCIMA PRED NADLEŽNIM ORGANIMA, PRIVATNOSTI I PORODIČNIM ODNOSIMA**OPERATIVNI CILJ 3 : Ravnopravan pristup licima sa svim oblicima invaliditeta u svim postupcima pred nadležnim organima****INDIKATOR UČINKA****Do kraja 2020. godine usvojiti 80% preporuka iz ove oblasti a koje su definisane Analizom usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.****POLAZNE VRIJEDNOSTI**

2016.godine Analiza usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN od 2016. godine pokazuju da je potrebno uskladiti Zakon o parničnom postupku, Zakon o vanparničnom postupku, Krivični zakonik CG

CILJANE VRIJEDNOSTI

Harmonizacija navedenih zakona sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN

KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRANA SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
Razmotriti preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom	Izmijenti Zakon o vanparničnom postupku	Izmijenjen Zakon/ unaprijeđene procesne radnje u postupku oduzimanja poslovne sposobnosti licu prema kome je pokrenut postupak oduzimanja poslovne sposobnosti	MP	2019	III Kvartal 2019 (prema Programu Vlade CG)	47.950 €	Budžet Crne Gore

OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI SOCIJANE ZAŠTITE, ADEKVATNOG ŽIVOTNOG STANDARDA, SAMOSTALNOG ŽIVOTA I ŽIVOTA U ZAJEDNICI**OPERATIVNI CILJ 4: Ravnopravan život u zajednici svim licima sa invaliditetom, bez diskriminacije, kroz uspostavljanje i pružanje podrške za život u zajednici u skladu sa Zakonom****INDIKATOR UČINKA****Do kraja 2020 evidentirati 28 licenciranih prižaoca usluga iz socijalne i dječije zaštite**

POLAZNE VRIJEDNOSTI				CILJANE VRIJEDNOSTI			
2016 .godine ne postoje lincencirani pružaoci usluga iz socijalne i dječije zaštite				Do kraja 2021. godine evidentirano 40 licenciranih pružaoca usluga iz socijalne i dječije zaštite			
KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRAN A SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
Uspostaviti, razviti i promovisati usluge iz sistema socijalne i dječije zaštite	Razvijanje, uspostavljanje i promovisanje usluga iz sistema socijalne i dječije zaštite	Broj uspostavljenih usluga	MRSS	2019	2020	1424.000 €	Redovna sredstva
Omogućiti sistematsko i organizovano stručno usavršavanje pružalaca usluga za lica sa invaliditetom i stručnih radnika i saradnika u socijalnoj i dječijoj zaštiti.	Obuka stručnih radnika i stručnih saradnika u sistemu socijalne i dječije zaštite;	Broj obuka i broj obučених stručnih radnika i stručnih saradnika	MRSS, ZSDZ	2019	2020	2000,00€	Redovna sredstva
	OBLAST: DISKRIMINACIJA U OBLASTI VASPITANJA, OBRAZOVANJA I STRUČNOG OSPOSOBLJAVANJA						
OPERATIVNI CILJ 5:Omogućiti inkluzivno obrazovanje na svim nivoima, za sve učenike i studente sa invaliditetom, uključujući i obrazovanje odraslih lica sa invaliditetom							
INDIKATOR UČINKA							
Do kraja 2020. godine smanjiti nivo diskriminacije u oblasti obrazovanja za 2 %.							
Do kraja 2020. godine harmonizovati 100% Zakona iz oblasti obrazovanja, koji su Analizom usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN dobili preporuku za usklađivanje.							

POLAZNE VRIJEDNOSTI				CILJANE VRIJEDNOSTI			
Analiza usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN od 2016. g. pokazuju da je potrebno uskladiti propise u oblasti obrazovanja sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN. Prema rezultatima istraživanja CEDEM-a od 2015.g., diskriminacija u oblasti obrazovanja lica sa invaliditetom je evidentirana u procentu od 30,5°%.				Harmonizovani propisi u oblasti obrazovanja sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN. Do kraja 2021. godine smanjiti nivo diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti obrazovanja do 5 %.			
KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRAN A SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
Kontinuirano sprovoditi inkluzivne aktivnosti koje promovišu jednakost, različitost, nediskriminaciju (radionice, vršnjačko iskustvo i podrška i sl.)	Evaluacija rada komisija za usmjeravanje	Sprovedena evaluacija	MPS, lokalna zajednica, Donatori	2019	2019	5000 €	Donatori
	Izrada revidiranog modela usmjeravanja i podrške	Model urađen	MPS, donatori	2019	2020	5000 €	Donatori
	Obuka kadra za usmjeravanje	Broj obuka, teme, obučeni	MPS, donatori	2020	2020	5000 €	Projektno finansiranje

	Evaluacija rada i izrada plana saradnje dnevnih boravaka sa školama, resursnim centrima i drugim uslugama u zajednici	Sprovedena procjena Razvijen plan saradnje. Broj radionica i obučenih za primjenu plana saradnje.	MPS, MRSS, lokalna zajednica, donatori	2019	2020	25000 €	Donatori
	Širenje i monitoring asistivnih i usluga podrške	Urađen raspored saradnje resursnih centara, podružnica, praćenje izrade i primjene didaktičkih sredstava. Redefinisan model mobilnih timova	MPS, ZzŠ, resursni centri, donatori	2019	2020	15000 €	Donatori
	Koncipiranje mjera prelaza s razredne na predmetnu nastavu	Urađen program, format saradnje, prelaska, sprovedene obuke	MPS, ZzŠ, donatori MPS, ZzŠ, Donatori	2019	2020	10000 €	Donatori
	Kreiranje i primjena modela stručne podrške za razvojne faze	Urađen program podrške, materijal za adolescenciju i pubertet, obuke	MPS, ZzŠ, donatori MPS, ZzŠ, Donatori	2019	2020	10000 €	Donatori
	Izrada ITP 3 za promociju tercijarnog obrazovanja	Usvojen i u primjeni ITP 3. Broj obučenih	MPS, ZzŠ, donatori MPS, ZzŠ, Donatori	2019	2020	1000 €	-Projektno finansiranje

	Regionalni sajam / dani inkluzije, nediskriminacije	Broj sajмова, teme	MPS, ZzŠ, donatori MPS, ZzŠ, Donatori	2019	2020	1000 €	Redovna budžetska sredstva i projektno finansiranje
	Obuka za prepoznavanje nasilja i diskriminacije	Broj obuka, obučениh	MPS, ZzŠ, NVO, donatori	2019	2020	5000 €	Projektno finansiranje

OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI PROFESIONALNE REHABILITACIJE, RADA I ZAPOSŁJAVANJA

OPERATIVNI CILJ 6: Ravnopravan pristup za lica sa invaliditetom profesionalnoj rehabilitaciji, rada i zapošljavanju

INDIKATOR UČINKA

Do kraja 2020. godine smanjiti nivo diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti zapošljavanje za 2%.

Do kraja 2020. godine harmonizovati propise iz oblasti rada sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.

POLAZNE VRIJEDNOSTI:

60% građana Crne Gore smatra da lica sa invaliditetom najteže ostvaruju svoja prava u oblasti zapošljavanja ⁴

2016.godine Analiza usklađenosti crnogorskog zakonodavstva pokazuje da je potrebno uskladiti Zakon o radu sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN .

CILJANE VRIJEDNOSTI:

Do kraja 2021. godine smanjiti nivo diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti zapošljavanja za 3 % u odnosu na polazne vrijednosti.

Do kraja 2020. godine harmonizovati Zakona o radu sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.

KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRANA SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
---------------	-----------	---------------------	----------------------	---------------	---------------------------	--------------------	--------------------

⁴ Istraživanje o obimu i tipovima diskriminacije u Crnoj Gori iz oktobra 2016. godine

Obezbijediti implementaciju preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Usvojen Zakon o radu/usvojene preporuke iz Analize	Zakon usvojen	MRSS	2019	II kvartal 2019	Nijesu potrebna finansijska sredstva	
Smanjenje barijera i stereotipa poslodavaca prema licima sa invaliditetom i povećanje stepena njihove informisanosti o prednostima politike zapošljavanja	Realizovanje projekata po osnovu Javnog poziva za finansiranje projekata za zapošljavanje lica sa invaliditetom – grant šema	Broj dodijeljenih grantova	MRSS, ZZZCG	Sprovodi se u kontinuitetu	Sprovodi se u kontinuitetu	3.000.000 €	Redovna sredstva
OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I PRISTUPA ADEKVATNIM POMAGALIMA							
OPERATIVNI CILJ 7: Ravnopravan pristup zdravstvenoj zaštiti licima sa invaliditetom							
INDIKATOR UČINKA							
Do kraja 2020. godine smanjen nivo diskriminacije lica sa invaliditetom za 2%. Do kraja 2020. godine harmonizovati 80% propisa iz oblasti zdravstvene zaštite sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.							

POLAZNE VRIJEDNOSTI:				CILJANE VRIJEDNOSTI:			
2016.godine Analiza usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN od 2016. godine pokazala je da je potrebno uskladiti propise u oblasti zdravstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN. Prema rezultatima istraživanja CEDEM-a iz 2015. godine lica sa invaliditetom su diskriminisana u oblasti zdravstvene zaštite u procentu od 20%				Harmonizovani propisi u oblasti zdravstvene zaštite sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN. Do kraja 2021 smanjiti nivo diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti zdravstvene zaštite za 2%			
KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRAN A SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
Obezbijediti implementaciju preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Izmjena Zakona o pravima pacijenata	Izmijenjen Zakon /usvojene preporuke iz Analize	MZ, Institut za javno zdravlje, JZU i Fond za zdravstveno osiguranje MZ i Javne zdravstvene ustanove	2019	2020	500,00 €	Redovna budžetska sredstva
	Izmjena Zakona o liječenju neplodnosti asisitiranim reproduktivnim tehnologijama	Izmijenjen Zakon /usvojene preporuke iz Analize		2019	III kvartal 2019	500.00 €	Redovna budžetska sredstva
	Izmjena Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica	Izmijenjen Zakon /usvojene preporuke iz Analize		2019	III kvartal 2020	3000€	Redovna budžetska sredstva
Omogućiti ravnopravan pristup licima sa invaliditetom informacijama o seksualnom i	Preventivni pregledi na svim nivoima zdravstvene zaštite	Br. Preventivnih pregleda: Broj edukativnih radionica:	MZ i Javne zdravstvene	2019	2020	5000€	Redovna Budžetska sredstva

reproduktivnom zdravlju i kotracepciji	Pristup edukativnim radionicama u organizaciji Instituta za javno zdravlje i centrima za podršku, odnosno savjetovalištima na primarnom nivou zdravstvene zaštite uz obavezu, a po potrebi, prisustvo tumača, i usluge medijatora	Br. Preventivnih pregleda: Broj edukativnih radionica:	MZ i Javne zdravstvene ustanove	2019	2020	5000 €	Budžetska sredstva
	Obezbjedjivanje i pristup informacija za lica sa oštećenjem vida i sluha uz podršku gestovnog prevodioca i u formatu pristupačnom za lica sa oštećenjem vida	Obezbijedjeni natpisi na Brajevom pismu u svim zdravstvenim ustanovama i gestovni prevodioci i izmjena Pravilnika o upstvu na gestovnom pismu na lijekovima	MZ i Javne zdravstvene ustanove i CALIMS	2020	2020	3000 €	Budžetska sredstva

OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI POLITIČKOG I JAVNOG ŽIVOTA

-OPERATIVNI CILJ- 8: Ravnopravan pristup političkom i javnom životu za sva lica sa invaliditetom, bez diskriminacije

INDIKATOR UČINKA

Do kraja 2020. godine povećati nivo učešća lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu za 4 %

POLAZNE VRIJEDNOSTI

Prema rezultatima istraživanjima UNDP-a iz 2016. godine, lica sa invaliditetom nijesu uključena u politički život.

CILJANE VRIJEDNOSTI

Do kraja 2021. godine povećati nivo učešća lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu za 5 %

KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRAN A SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
---------------	-----------	---------------------	----------------------	---------------	---------------------------	---------------------	--------------------

Omogućiti licima sa invaliditetom jednake mogućnosti u izbornim aktivnostima	Kampanje za podizanje svijesti o uključivanju lica sa invaliditetom u politički život	Organizovana medijska kampanja	MLJMP u saradnji nadležnim institucijama	2019	2020	10.000 €	Budžet MLJMP /donatori
	Okrugli sto pod nazivom „ Učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu, bez diskriminacije “	Organizovan okrugli sto broj učesnika	MLJMP u saradnji nadležnim institucijama	2019	2020	8000 €	Budžet Ministarstva za ljudska i manjinska prava
	Organizovanje radionica za mlade sa invaliditetom o procesima učešća u donošenja odluka i omladinskom aktivizmu	Najmanje 30 mladih sa invaliditetom obuhvaćeno radionicama na temu: Učešća u procesima donošenja odluka,	Ministarstvo sporta kroz finansiranje projekta NVO Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore	I kvartal 2019	III kvartal 2019	11782,00€	Budžet Ministarstva sporta i mladih
	Pružanje psihološkog savjetovanja mladima sa invaliditetom kroz obezbjeđivanje stručne podrške	najmanje 10 mladih sa invaliditetom steklo primjenjiva znanja o samostalnom životu, najmanje 5 mladih sa invaliditetom je dobilo psihološku podršku za samostalan život	Ministarstvo sporta kroz finansiranje projekta NVO Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore	I kvartal 2019	III kvartal 2019		Budžet Ministarstva sporta i mladih

	Organizovanje 2 radionice za omladinske radnike o mehanizmima učešća mladih sa invaliditetom	Unaprijeđeno znanje najmanje 20 omladinskih radnika o mehanizmima učešća mladih sa invaliditetom	Ministarstvo sporta kroz finansiranje projekta NVO Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore	I kvartal 2019	III kvartal 2019		Budžet Ministarstva sporta i mladih
--	--	--	---	----------------	------------------	--	-------------------------------------

OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI KULTURE, SPORTA I REKREACIJE

OPERATIVNI CILJ 9: Ravnopravno učešće lica sa svim oblicima invaliditeta u kulturnom životu Crne Gore.

INDIKATOR USPJEHA

Do kraja 2020. godine harmonizovati 80% propisa iz oblasti kulture sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.

POLAZNE VRIJEDNOST:

2016.godine Analiza usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN od 2016. godine pokazuje da je potrebno uskladiti propise u oblasti kulture sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.

CILJANE VRIJEDNOSTI:

Harmonizovani propisi u oblasti kulture sa preporukama iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.

KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRANA SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
Obezbijediti implementaciju Preporuka utvrdjenih Analizom uskladenosti Zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Izmijeniti Zakon o biblioteškoj djelatnosti	Izmijenjen zakon/usvojene preporuke iz Analize	Ministarstvo kulture	I kvartal 2020	IV kvartal 2020	Redovna sredstva	Budžet Crne Gore
	Unaprijediti Zakon o muzejskoj djelatnosti	Izmijenjen zakon/usvojene preporuke iz Analize	Ministarstvo kulture	I kvartal 2020	IV kvartal 2020	Redovna sredstva	Budžet Crne Gore
	Izmijeniti Zakon o medijima	Izmijenjen zakon/usvojene preporuke iz Analize	Ministarstvo kulture	I kvartal 2018	II kvartal 2019	Redovna sredstva	Budžet Crne Gore

[illegible]

OBLAST : LOKALNE SAMOUPRAVE U PROCESU ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE LICA SA INVALIDITETOM

OPERATIVNI CILJ 10: Postizanje ravnopravnosti u uživanju ljudskih prava lica sa invaliditetom i pristupu javnim uslugama na lokalnom nivou**INDIKATOR USPJEHA**

Do kraja 2020. godine usvojiti lokalne akcijske planove u najmanje 20 % opština u Crnoj Gori.

POLAZNE VRIJEDNOSTI

Nijesu razvijeni niti usvojeni akcioni planovi za implementaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti na nivou opština

CILJANE VRIJEDNOSTI

Do kraja 2021. godine usvojiti Akcijske planove u najmanje 25% opština u Crnoj Gori.

KLJUČNE MJERE	AKTIVNOST	INDIKATOR REZULTATA	NADLEŽNE INSTITUCIJE	DATUM POČETKA	PLANIRANI DATUM ZAVRŠETKA	PLANIRANA SREDSTVA	IZVOR FINANSIRANJA
Organizovanje edukacija za predstavnike lokalnih uprava zaduženih za rad sa ranjivim društvenih grupama o antidiskriminacionim politikama na nivou lokalnih uprava i mehanizmima zaštite	Organizovati najmanje 1 edukaciju predstavnika lokalnih uprava zaduženih za rad sa ranjivim društvenim grupama	Najmanje 20 učesnika	MLJMP	II kvartal 2019	2019	3500,00 €	Budžet Crne Gore
Donošenje LAP-ova za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti	Usvojiti LAP za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti	Usvojen LAP	Opština Pljevlja Opština Tivat	2019	2020	Za realizaciju ove aktivnosti nijesu potrebna sredstva	

Organizovati kampanje za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti na nivou lokalnih samouprava	Organizovati kampanju	Organizovana kampanja	Opština Pljevlja Opština Tivat	2019	2020	500,00€	Opština Pljevlja Opština Tivat
Organizovanje edukacije (seminare, radionice) za predstavnike lokalnih samouprava	Organizovati edukacije	Erganizovana edukacija Broj učesnika	Opština Pljevlja Opština Tivat	2019	2020	500,00€	Opština Pljevlja Opština Tivat

**CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA**

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA ZAŠTITU LICA SA INVALIDITETOM OD DISKRMINACIJE I PROMOCIJU JEDNAKOSTI
ZA PERIOD 2017/2018 GODINE**

Mart 2019. godine

I UVODNI REZIME

Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti predstavlja prvi strateški dokument u Crnoj Gori, koji se bavi zaštitom lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocijom jednakosti u Crnoj Gori, uvažavajući princip jednakosti i nediskriminacije. Opšti cilj Strategije je stvaranje uslova za postizanje pune ravnopravnosti lica sa invaliditetom sa drugim licima, u skladu sa načelima Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, Ustavom i zakonom.

Imajući u vidu da je osnov za donošenje ove Strategije prepoznat u članu 6 Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom⁵ to se primjena Strategije obezbjeđuje kroz praćenje realizacije jedanaest oblasti djelovanja, koje su prepoznate i navedenim Zakonom, kao i posebnim poglavljem kojim se uređuje ulogu lokalne samouprave u procesu zaštite od diskriminacije lica sa invaliditetom i promocija jednakosti. Obaveze utrdene ovim strateškim dokumentom projektovane su na pet godina, sprovode se i realizuju na dvogodišnjem nivou, dok se efekti implementacije u kontinuitu prate i prezentuju Vladi Crne Gore putem dvogodišnjih odnosno godišnjih izvještaja. Svaki strateški cilj se realizuje kroz proces harmonizacije crnogorskog zakonodavstva sa najvažnijim međunarodnim ugovorima utvrđenih Analizom usklađenosti crnogorskog zakonodavstva: sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN, i implementacijom drugih mjera u cilju poštovanja ljudskih prava i promocije jednakosti lica sa invaliditetom sa drugim građanima. Važan pokazatelj nivoa diskriminacije lica sa invaliditetom u odnosu na druge ranjive grupe kao i nivoa diskriminacije lica sa invaliditetom u različitim oblastima predstavljaju rezultati istraživanja javnog mnjenja. Istraživanje javnog mnjenja o odnosu građana prema diskriminaciji u Crnoj Gori, kao i nivoa socijalne i etničke distance među pojedinim društvenim grupama⁶ pokazuju da su prema mišljenju građana, lica sa invaliditetom na trećem mjestu, odmah iza Roma i LGBTI osoba, te da lica sa invaliditetom prema mišljenju preko 60% građana najteže ostvaruju svoja prava u oblasti zapošljavanja, socijalnoj zaštiti i pristupačnosti javnim površinama, javnim objektima i javnom prevozu⁷. Jedno od uvodnih pitanja u istraživanju bilo je da ispitanici ocijene u kom stepenu je uopšteno diskriminacija u Crnoj Gori prisutna. Razlike koje uviđamo jesu značajne ($\chi^2(2)=33.48$, $p < .001$), pri čemu, trend nije linearan, ali ukazuje da je procjena građana da je danas diskriminacija generalno na nižem nivou nego što je to slučaj 2017. godine. Kumulativno, u odnosu na 2010. godinu, građani procjenjuju da je diskriminacija na nižem stepenu danas u odnosu na prije osam godina za više od 6 %. Kada su, posebno u pitanju OSI postoji blagi negativni trend u oblasti zapošljavanja (sa 58 % na 57 %) zdravstvene zaštite kao i u pružanju javnih usluga odnosno, radu javnih službi i prava na sopstvenu kulturu. Iako izvještaj institucije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda pokazuje da je najveći broj postupaka za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom pokrenut pred ovom institucijom (u 2017 -18 postupaka, 2018- 14 postupaka) i dalje je veoma mali broj postupaka (svega tri na godišnjem nivou) u kojima je utvrđena povreda prava po osnovu diskriminacije lica sa invaliditetom pred ovom Institucijom, što se može konstatovati i za građanske sudove (Vrhovni sud 2017-2; 2018/-3). I dalje izostaju postupci za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom pred inspeksijskim organima, sudovima za prekršaje i tužilaštvom.

U cilju **poštovanja dostojanstva ličnosti lica sa invaliditetom**, u odnosu na praćenje primjene međunarodnih dokumenata i preduzimanje mjera za njihovu implementaciju u pravni sistem Crne Gore, usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije⁸ koji je postigao nivo pune usklađenosti sa direktivama EK. Ovim izmjenama posebno je unaprijeđena kaznena politika, na način što je izvršeno usklađivanje sa kaznenom politikom Zakona o zabrani diskriminacije i uvedene kaznene odredbe za prekršaj koji učini fizičko lice. Saradnja sa lokalnom samoupravom je dostigla veći nivo kroz saradnju i podršku Zajednice opština Crne Gore na izradi i usvajanju Modela lokalnog akcionog plana za implementaciju ove Strategije i donošenje LAP (u opštini Bijelo Polje)⁹. Edukacije svih subjekata zaduženih za zaštitu od diskriminacije kao i kampanje za zaštitu od diskriminacije već osmu godinu predstavljaju kontinuiranu aktivnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Saradnja sa nevladinim organizacijama za zaštitu lica sa invaliditetom je postigla značajan iskorak, kroz finansiranje projekata/programa u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije lica, za koje je u 2018. Opredijeljeno 440.101,38€. Novina i napredak u skladu sa Konvencijom UN

⁵ „Sl. List CG“ 35/15

⁶ <http://www.mmp.gov.me/biblioteka/istrazivanja;>

<https://www.un.org.me/Library/Social%20Inclusion/Istrazivanje%20o%20obimu%20i%20tipovima%20diskriminacije%20osoba%20sa%20invaliditetom%20u%20Crnoj%20Gori%20-%202017.pdf>;
<https://www.cedem.me/programi/istrazivanja>

⁷ <https://www.un.org.me/Library/Social%20Inclusion/Istrazivanje%20o%20obimu%20i%20tipovima%20diskriminacije%20osoba%20sa%20invaliditetom%20u%20Crnoj%20Gori%20-%202017.pdf>

⁸ Sl. List CG“ 42/17

⁹ <http://uom.me/2018/01/pripremljen-model-lokalnog-akcionog-plana-u-oblasti-invaliditeta-za-period-2018-2021-godine/>

o pravima lica sa invaliditetom predstavlja štampanje ugovora na Brajevom pismu za sve organizacije osoba sa oštećenjem vida, kao i obezbjeđivanje gestovnog prevodioca za potpisnice ugovora sa oštećenjem sluha.

Diskriminacija u **oblasti pristupačnosti** je podijeljena na četiri podoblasti sa posebno definisanim ciljevima. U oblasti ravnopravnog pristupa licima sa invaliditetom objektima u javnoj upotrebi i javnim površinama, evidentan je napredak. Od ukupno 13 objekata definisanih Akcionim planom za prilagođavanje, do sada je realizovano 12. U 2017. Godini završeni su objekti: JZU Dom zdravlja „ Dr Niko Labović“ Berane II faza JZU Opšta bolnica u Beranama, JZU Dom zdravlja u Nikšiću; JZU Bolnica za plućne bolesti- Brezovik u Nikšiću. U 2018. Godini -završen je objekat : JZU Opšta bolnica u Nikšiću. Ukupna vrijednost do sada izvedenih radova iznosi 2.026. 378, 23€. Ukupna vrijednost radova izvedenih u 2018. Godini iznosi 77.845,40 €.Rekonstrukcija objekata Ministarstva finansija je u toku.

U podoblasti **diskriminacije u pristupu informacijama i komunikacijama** u 2017. Godini je izrađena je smjernica za kreiranje dokumenata na portalu Vlade CG, u saradnji sa Savezom sljepih CG. Ministarstvo javne uprave je izradilo smjernice za kreiranje elektronskih dokumenata u skladu sa standardima e- pristupačnosti, održane edukativne radionice i podportala u skladu sa standardima e- pristupačnosti. Ministarstvo javne uprave je izradilo Novu smjernicu za razvoj i upravljanje internet prezentacije i organizovane edukacije za predstavanike medija i pružaoce uslugama web portalima o mogućnostima pružanja usluga dostupnih licima sa invaliditetom. U **podoblasti kojom se uređuje diskriminacija u pristupu javnom prevozu** kroz izmjenu Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju, postigla se harmonizacija sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN na način što je izvršeno terminološko usklađivanje sa Zakonom, dok je preporuka koja se odnosi na obezbjeđivanje pristupa transportnim sredstvima u međumjesnom saobraćaju za putnike sa invaliditetom i njihov smještaj, kao i pristup transportnom sredstvu u gradskom i prigradskom saobraćaju uređena kroz Pravilnik o posebnim uslovima za vozila kojima se obavlja javni prevoz u drumskom saobraćaju.

Realizovanje strateškog cilja koji doprinosi **ravnopravnom pristupu dobrima i uslugama svim licima sa invaliditetom**, nije realizovana sa obrazloženjem, da Zakon o unutrašnjoj trgovini uređuje obaveze trgovca u smislu obavljanja trgovine pod jednakim uslovima na tržištu, a na način da se ne nanosi šteta drugim trgovcima, potrošačima ili interesima, što prema mišljenju resornog organa znači da su time obuhvaćena i lica sa invaliditetom kao potrošači.

Strateški cilj koji doprinosi **ravnopravnom pristupu svim licima sa svim oblicima invaliditeta u svim postupcima pred nadležnim organima** a koji se posebno odnosi na razmatranje preporuka iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani lica sa invaliditetom i Konvencijom UN sa posebnim akcentom na Krivični zakonik je realizovan, dok se usvajanje Zakona o parničnom postupku, koji se nalazi u skupštinskoj proceduri, očekuje u I kvartalu 2019. Godine.

Iako Centri za socijalni rad imaju registar korisnika prava i usluga, shodno Strategiji za integraciju lica sa invaliditetom u CG i AP za 2018/2019 za formiranje registara za lica sa invaliditetom utvrđena je nadležnost Ministarstva zdravlja. Kada je **diskriminacija u oblasti socijalne zaštite, adekvatnog životnog standarda, samostalnog života i života u zajednici u pitanju**, razvijanja i uspostavljanje i promovisanje usluga iz sistema socijalne i dječije zaštite realizuje se utvrđenom dinamikom kroz pružanje usluga pomoć u kući u 15 opština CG kojim je angažovano 120 geronto domaćica za 1200 korisnika/ca, zatim kroz realizovanje usluge nacionalne SOS telefonske linije, projekat porodični saradnik, rad 6 dnevnih boravaka za stare od kojih je 2 u Danilovgradu, 3 u Nikšiću, i jedan dnevni boravak u Mojkovcu. U 2017. godini realizovano je 6 obuka kojima je obučeno 141 stručni radnik i stručni saradnik, dok su u 2018. Realizovane 4 obuke kojima je obučeno 100 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika. U Oblasti **diskriminacije u privatnosti i porodičnim odnosima** prepoznata je mjera kojom je definisano da će se prilikom rada na izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore razmotriti preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Mjera nije realizovana i utvrđen je novi rok realizacije 2020 godine. Kroz izvještaj o realizaciji mjera o **diskriminacija u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja**, sve mjere su realizovane. Posebno je unaprijeđeno zakonodavstvo na svim nivoima obrazovanja kroz uvođenje antidiskriminacionih odredbi i promociju jednakosti.

Realizovanje strateškog cilja kojim **se obezbjeđuje ravnopravan pristup za lica sa invaliditetom u profesionalnoj rehabilitaciji, radu i zapošljavanju**, sprovodi se kroz mjeru kojom se obezbjeđuje implementacija preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN. Nacrt Zakona o radu je inskorporirao sve preporuke iz predmetne Analize i njegovo usvajanje je planirano za II kvartal 2019. Iako je usvojen novi Zakon o državnim službenicima i namještenicima, ovaj Zakon ne sadrži odredbe kojim je propisano da starješina državnog organa prilikom donošenja odluke o izboru vodi računa između ostalog i o zapošljavanju lica sa invaliditetom. Naime, prema mišljenju resornog ministarstva pomenutim Zakonom je propisano da kandidati podliježu provjeri znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, na osnovu čega se vrši izbor, odnosno donosi odluka o izboru kandidata. Pri ovakvom normiranju vodilo se računa o načelu zakona, koji propisuje da su radna mjesta državnih službenika, odnosno namještenika dostupna svima pod jednakim uslovima. Druga mjera je u potpunosti realizovana.

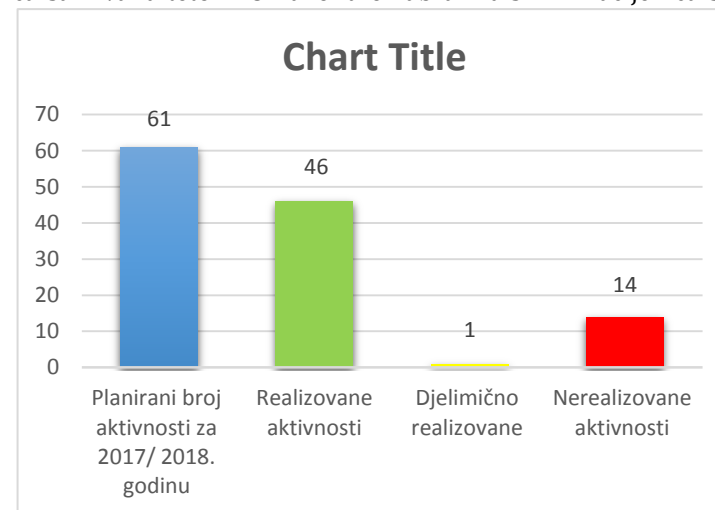
Mjere koje se odnose na diskriminaciju u **oblasti zdravstvene zaštite i pristupa adekvatnim pomagalima, a posebno** u dijelu harmonizacije Zakona o pravima pacijenata, Zakona o liječenju neplodnosti asistiranim reproduktivnim tehnologijama sa preporukama iz Analize usklađenosti zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, nisu realizovane, sa planom da se iste realizuju u III kvartalu 2019. godine. Zakon o zaštiti ostvarivanja prava mentalno oboljelih lica, takođe nije usklađen, ali je njegovo usklađivanje planirano za III kvartal 2020. Godine.

Diskriminacija u oblasti političkog i javnog života je prepoznata kao oblast čija će realizacija biti u fokusu pažnje u 2019. godini. Realizovanjem jedne od planirane tri aktivnosti, predstavlja samo početni korak u aktivnostima koji doprinose ostvarenju navedenog cilja. Pravo da bira i bude biran naročito u predstavničkim tijelima i na drugim mjestima odlučivanja od ključnog je značaja za bolji društveni položaj i poštovanje principa jednakosti i ravnopravnosti za sve lica sa invaliditetom. U Zakonu o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom posebno je navedena odredba kojom se uređuje ovo pitanje. Osim toga ovim Zakonom su propisane vrlo visoke novčane kazne za počinjenje diskriminaciju prema licima sa invaliditetom koje bi trebale biti odvraćajuće za eventualne počinioce diskriminacije.

Iako je **diskriminacija u oblasti kulture, sporta i rekreacije**, prepoznata kao posebna oblast koja se realizuje kroz mjeru kojom se obezbjeđuje implementacija preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, kroz koje je planirana izmjena Zakona o bibliotečkoj djelatnosti, unapređenje Zakona o muzejskoj djelatnosti i Zakona o kinematografiji, ove aktivnosti nijesu realizovane, a imajući u vidu da izmjene ovih zakona nijesu planirane novim akcionim planom, to je preporuka da navedeni zakoni budu usaglašeni, onda kada bude planirana njihova izmjena.

Kada govorimo o **saradnji lokalne samouprave u procesu zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije** ističemo donošenje Modela lokalnog akcionog plana u oblasti invalidnosti, promocija istog, kao i usvajanje prvog Lokalnog akcionog plana za implementaciju ove Strategije koji je usvojila Skupština opštine Bijelo Polje.

Od ukupno 38 mjera koje su definisane akcionim planom za 2017/2018 godinu, čija je implementacija planirana kroz realizovanje 61 aktivnosti, u predhodnom dvogodišnjem periodu realizovano je 46 aktivnosti, djelimično je realizovana 1 aktivnost, dok 14 aktivnosti nije realizovano.

OBLAST: POŠTOVANJE DOSTOJANSTVA LIČNOSTI LICA SA INVALIDITETOM								
STRATEŠKI CILJ: Obezbijediti puno poštovanje dostojanstva ličnosti lica sa invaliditetom								
MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/ IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Praćenje primjene međunarodnih dokumenata i konvencija kao i usvojenih međunarodnih standarda za zaštitu lica sa invaliditetom, preduzimanje mjera za njihovu implementaciju u pravni sistem Crne Gore i praćenje poštovanja tih dokumenata [27]	Praćenje implementacije preporuka iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa MRT, MRSS, MPS,MZD, MFA, MF, MSP, MUP, MJU	2017/2018	Usaglašenost sa UN Konvencijom o pravima lica sa invaliditetom i Direktivama EK -29.07.2017. godine Skupština Crne Gore je usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije („Sl. List CG“ 42/17 od 30.06.2017). Ovim izmjenama postignut nivo potpune usklađenosti sa Direktivama EK, kao i posebno unaprijeđena kaznena politika, za odredbe koje regulišu zabranu diskriminacije lica sa invaliditetom na način što je izvršeno usklađivanje kaznene politike sa kaznenom politikom Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i uvedene kazne za fizičko lice. -MUP je u saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore, izradilo natpise na Brajevom pismu za objekte				

				i prostorije koje koristi Ministarstvo i Uprava policije (objekti područnih jedinica i filijala za građanska stanja i lične isprave, kao i centrima i odjeljenjima bezbjednosti, koje omogućava slijepim i slabovidim licima olakšano orjentisanje i informisanje o nadležnim službama u objektima. Postavljen je »Informator na Brajevom pismu o uslugama, ispravama i pravima koje građani ostvaruju, u područnim jedinicama i filijalama, u šalter salama radi dostupnosti slijepim i slabovidim licima. MUP kontinuirano realizuje pružanje usluga strankama kojima se na kućnu adresu dostavljaju izvodi iz matičnog registra rođenih, uvjerenja o državljanstvu i uvjerenja o prebivalištu, na elektronski podržan način, u kratkim rokovima. U skladu sa Zakonom o ličnoj karti, Zakonom o putnim ispravama i Zakonom o strancima za osobe sa invaliditetom koje nijesu u mogućnosti da predaju zahtjeve za lične isprave (lična karta za državljane, pasoš, odobrenje za stalni i privremeni boravak stranca), nastavljena je			
--	--	--	--	---	--	--	--

				primjena mobilne stanice za uzimanje podataka na adresi podnosioca zahtjeva, uključujući i biometrijske podatke i davanje punomoćja licu koje treba da u njegovo ime preduzme službene radnje.			
Organizovanje istraživanja i analiza stanja u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti tih lica sa drugim licima	Sprovesti istraživanje javnog mnjenja o diskriminaciji lica sa invaliditetom	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	2018	Sprovedeno istraživanje -Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u okviru projekta PREDIM (Savjeta Evrope) iniciralo je istraživanje koje je sprovedo NVO Cedem pod nazivom "Obrasci diskriminacije u CG" https://www.cedem.me/aktivnosti/977-cedem-objavio-istrazivanje-obrasci-diskriminacije-u-crnoj-gori			
Saradnja sa lokalnom samoupravom u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti tih lica sa drugim licima	Realizovati aktivnosti sa lokalnom samoupravom sa fokusom na zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, lokalne samouprave i NVO	2017/2018	Realizovane aktivnosti -U saradnji sa Zajednicom opština Crne Gore, predstavnicima drugih resora, predstavnicima lokalnih samouprava i predstavnika nevladinih organizacija decembra			

				2017. godine pripremljen i usvojen Model lokalnog AP za implementaciju Strategije za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom za period 2017-2021 sa AP za 2017/2018. -U saradnji sa Zajednicom opština Crne Gore predstavnicima lokalne samouprave iz centralnog i južnog regiona kao i posebno sjevernog regiona Crne Gore prezentovan zakonodavnog i strateškog okvira za unapređenje položaja i zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom i Modela za izradu lokalnog akcionog plana za implementaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti http://uom.me/2018/03/prezentacija-zakonodavnog-i-strateskog-okvira-za-unapredenje-poloza-ia-zastitu-od-diskriminacije-lica-sa-invaliditetom-i-modela-za-izradu-lokalnog-akcionog-plana/. http://www.mmp.gov.me/rubrike/Direktorat_za_unapredenje_i_zastitu_ljudskih_prava/182960/Prezentovan-strateski-okvir-zastite-od-diskriminacije-lica-sa-invaliditetom-i-model-			
--	--	--	--	---	--	--	--

				Lokalnog-akionog-plana.html				
Unaprijediti saradnju sa nevladinim organizacijama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocije jednakosti tih lica sa drugim licima	Organizovati sastanke sa predstavnicima nevladinih organizacija	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, NVO	2017/2018	Unaprijeđena saradnja sa NVO Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u 2017. godini kroz zajedničku saradnju realizovalo više aktivnosti: Radionica na temu izrada modela lokalnih akcionih planova za implementaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine. -učešće na konferenciji koju je organizovala NVO "Ekvista" na kojoj su prezentovani rezultati istraživanja o radu inspekcijskih organa kada je u pitanju zaštita osoba sa invaliditetom -učešće na okruglom stolu koji je za temu imao „Zapošljavanje lica sa invaliditetom“ u organizaciji Udruženja mladih sa hendikepom Nikšić. -učešće na okruglom stolu na kojem su prezentovani rezultati istraživanja o riziku od socijalne isključenosti mladih, sa posebnim akcentom na mlade sa invaliditetom.				

				-učešće na okruglom stolu o proaktivnom pristupu informacijama za lica sa invaliditetom i prezentaciji priručnika na Brajevom pismu -u organizaciji NVO „Juventasa“ i NVO UMHCG iz Podgorice. -učešće na panel -diskusiji sa temom „Od obrazovanja do zapošljavanja“, u organizaciji Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore. - učešće na panel diskusiju na temu “Zapošljavanje OSI-izazov i benefit za poslodavce” u organizaciji NVO “Staze ” iz Podgorice. - učešće na panel debati „Temeljna prava i osobe sa invaliditetom “ u organizaciji NVO „Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore“ -Na poziv Centra za građansko obrazovanje, u okviru projekta „Pun krug za ljudska prava“ koji podržava Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, a u sklopu programa Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava (EIDHR) 2016/2017 predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava učestvovala u svojstvu predavača na radionici čiji je cilj promocija koncepta			
--	--	--	--	---	--	--	--

				obrazovanja bez diskriminacije u formalnom obrazovnom sistemu i razvoj antidiskriminacione i kulture ljudskih prava među mladima. -Kontinuirano učešće predstavnice MLJMP u Školi ljudskih prava OSI, u org. NVO UMHCG -Finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u određenoj prioritetnoj oblasti od javnog interesa. U skladu sa obavezom iz Zakona o nevladinim organizacijama i Odlukom o utvrđivanju prioritetnih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je za finansiranje projekata /programa u oblasti zaštite od diskriminacije lica sa invaliditetom, u 2018. godini finansiralo 23 projekta organizacija lica sa invaliditetom u ukupnom iznosu od 440,101. 38 €,			
Eliminisati stereotipe i predrasude o licima sa	Medijska kampanja usmjerena na zabranu diskriminacije, rušenju	Ministarstvo		Realizovana medijska kampanja - Ministarstvo za ljudska i			Nastaviti sa realizovanjem aktivnosti na eliminisanju predrasuda i stereotipa

invaliditetom, kao i štetne radnje kojima se diskriminišu ova lica u svim oblastima života, uključujući i predrasude zasnovane na polu i uzrastu	predrasuda i stereotipa i povećanju tolerancije lica sa invaliditetom	za ljudska i manjinska prava	2017/2018	manjinska prava konntinuirano realizuje medijsku kampanju koja ima za cilj podizanje svijesti javnosti u Crnoj Gori, posebno prema osobama sa invaliditetom, diskriminaciji po osnovu rodnog indentiteta i drugim najčešće diskriminisanim društvenim grupama. U 2017. godini kampanja je realizovana pod nazivom „Svi zajedno za jednakost“, a realizovana je na TV i radio stanicama, dnevnoj štampi, portalima i društvenim mrežama, kao i kroz postavljanje bilborda na najfrekfentnijim lokacijama u Crnoj Gori i objavljivanjem oglasa u dnevnoj štampi. Takođe ,kampanjaje je podrazumijevala i štampanje i distribuciju flajera i na Brajevom pismu. U cilju motivisanja romskih i egipćanskih učenika/ca za redovno pohađanje nastave i nastavkom školovanja organizovalo sedmodnevno zimovanje u dječijem odmaralištu JU „Lovćen i Bečići“ na na Cetinju, za učenike/učenice završnih razreda iz nekoliko osnovnih škola. U redovima			prema licima sa invaliditetom u svim oblastima nezavisno od pola i uzrasta.
--	---	------------------------------	-----------	--	--	--	---

				ove grupe, takođe je bila uključena jedna učenica IX razreda sa oštećenjem vida sa asistentom koja je bila uključena u sve aktivnosti kao i ostali učenici.			
Organizovati edukacije i treninge za različite ciljne grupe u cilju podizanja nivoa svijesti o licima sa invaliditetom i njihovim pravima	Organizovati cikluse edukacija o mehanizmima zaštite od diskriminacije, namijenjen predstavnicima centara za socijalni rad	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa MRSS, NVO	2017/2018	Održan VI ciklus edukacija o zabrani diskriminacije i mehanizmima zaštite od diskriminacije U 2017. godini realizovan je VII ciklus edukacija namijenjen predstavnicima organa državne uprave zaduženih za rad sa ranjivim društvenim grupama. Obuku je završio 21 predstavnik organa državne uprave. Obuka se sastojala od šest seminara + šest radionica koje su za temu imale opštu zabranu od diskriminacije i mehanizme zaštite od diskriminacije, te, zabranu diskriminacije najranjivijih društvenih grupa u CG, a posebni modul se bavi zabranom i zaštitom od diskriminacije OSI. U 2018. realizovane su četiri od šest radionica/seminara VIII ciklus edukacija, čiji su polaznici bili predstavnici organa lokalne samouprave koji su zaduženi za rad sa ranjivim društvenim grupama. Obuku je prošlo 21 predstavnik organa			Nastaviti sa edukacijama i treninzima za različite ciljne grupe.

				lokalne uprave				
Pokrenuti i sprovesti kampanju za podizanje nivoa svijesti javnosti o licima sa invaliditetom i njihovim pravima, uključujući rad sa djecom od najranijeg uzrasta i kroz sve nivoe obrazovnog sistema	Organizovati edukativne radionice za djecu sa invaliditetom o ljudskim pravima lica sa invaliditetom	NVO u saradnji sa MLJMP, MPS	2017/2018	Održane edukativne radionice za djecu sa invaliditetom Predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava obišli su NVU „Zračak Nade“ iz Pljevalja, Centar za dnevni boravak djece sa smetnjama u razloju „Pljevlja“ i Savez udruženja roditelja djece sa teškoćama u razvoju “Naša inicijativa ” u čijem sastavu je 20 lokalnih organizacija i uručile vrijedan edukativni materijal čiji je cilj promocija i edukacija prava djece sa invaliditetom, sa fokusom na pravo na jednakost, na obrazovanje, poštovanje doma i porodice, pravo na uključenost u društvenu zajednicu i druga prava, a sve kroz prezentaciju i distribuciju prigodnih slagalica–pazzli na navedene teme Obilasci su realizovana u okviru kampanje “Svi zajedno za jednakost“ kojom su promovisane vrijednosti sadržane u međunarodnim dokumentima koje je Crna Gora potpisala i ratifikovala. NVO UMHCG je u 2017./2018 godini sproveo 4 javne kampanje kojim su obilježeni dani osoba sa				Nastaviti sa realizacijom kampanja za podizanje nivoa svijesti javnosti o licima sa invaliditeom i njihovim pravima.

				Daunovim sindromom, osoba sa autizmom, Evropskog dana samostalnog života, kao i dani oboljelih od Spine bifide i oboljelih od hidrocefalusa. Povodom obilježavanja ovih dana, promovisana su ljudska prava lica sa navedenim oboljenjima. NVO UMHCG je u 2017/2018 godini promovisao i edukovao učenike i nastavniki kadar o ljudskim pravima i invalidnosti, kroz održavanje radionice u školama: SSS „Sergej Stanić“ iz Podgorice i OŠ Milan Vukotić u Golubovcima. Obuku je prošlo cca 500 učenika i nastavnika.			
Podsticati medije da promovišu prava i zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom	Kampanja i promocija zaštite lica sa invaliditetom u medijima	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, mediji	2017/2018	Realizovana kampanja i promocija -Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano realizuje medijsku kampanju koja ima za cilj podizanje svijesti javnosti u Crnoj Gori, posebno prema najranjivijim grupama u koje spadaju i lica sa invaliditetom. U 2017. godini kampanja je realizovana pod nazivom „Svi zajedno za jednakost“, a realizovana je na TV i			

				radio-stanicama, dnevnoj štampi, portalima i društvenim mrežama, kao i kroz postavljanje bilborda na najfrekventnijim lokacijama u Crnoj Gori i objavljivanjem oglasa u dnevnoj štampi. Pored toga, kampanja podrazumijeva štampanje i distribuciju flajera i na Brajevom pismu. -Na inicijativu Ministarstva za ljudska i manjinska prava, uz podršku Crnogorskog narodnog pozorišta i saradnju organizacija lica sa invaliditetom, i ove godine realizovana je inkluzivno praćenje predstave iz redovnog repertoara CNP-a „Don Žuan“. Svi mediji su ispratili realizaciju ove predstave koja je uz podršku naratora i gestovnog prevodioca, te pristupačnom salom, učinjena dostupna svima, bez diskriminacije. -Kroz aktivnost potpisivanja ugovora sa korisnicima projekta po Javnom pozivu za finansiranje projekata /programa za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom i promociju			
--	--	--	--	---	--	--	--

				jednakosti, mediji su se dodatno edukovali i infomisali o značaju obezbjeđivanja dostupnih informacija licima sa invaliditetom i na način što su ugovori o dodjeli projekata štampani i na Brajevom pismu kao i obezbjeđivanje gestovnog tumača na press-konferenciji organizovanoj tim povodom. -Na poziv i u organizaciji Ministarstva javne uprave i Agencije za elektronske medije, predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava učestvovala u svojstvu predavača na radionici pod nazivom „Osiguranje pristupačnosti infomaciono komunikacionih tehnologijama/e –WEB pristupačnost i TV video pristupačnost“ kroz prezentaciju strateškog i zakonodavnog okvira u ovoj oblasti i važnosti pristupačnosti IT tehnologija licima sa invaliditetom.			
Uvesti i izraditi program o konceptu ljudskih prava lica sa invaliditetom i	Izrada Curiculuma	Ministarstvo za ljudska i manjinska	2018	Izrađen Curriculum Broj obuhvaćenih tema		Zbog promjena u nadležnostima resora i nedovoljnog	Utvrditi novu nadležnost resora za implementaciju ove mjere

principu razumnih adaptacija u materijalima za polaganje stručnog ispita za rad u državnim organima		prava, Uprava za kadrove		Broj stručnjaka /kinja angažovanih na izradi Curiculuma-a		nivoa poznavanja principa razumnih adaptacija nije ostvarena potrebna usaglašenost u cilju realizacije ove mjere		
OBLAST: DISKRIMINACIJA U OBLASTI PRISTUPAČNOSTI								
PODOBLAST: Diskriminacija u oblasti pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi i javnim površinama								
STRATEŠKI CILJ: Ravnopravan pristup licima sa invaliditetom u oblasti pristupačnosti objekatima u javnoj upotrebi i javnim površinama								
MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/ IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Obezbijediti implementaciju propisa i izgradnju pristupačnog okruženja	Praćenje i nadzor implementacije propisa	Uprava za inspekcijske poslove	2017/2018	Prema podacima Ministarstva održivog razvoja i turizma – Direktorata za inspekcijske poslove i licenciranje od 24.01.2019. u izvještajnom periodu nije podnijeta nijedna prijava za diskriminatorsko postupanje. Prilikom provjere predmetnih prijava građenja kao i dokumentacije za građenje urbanističko građevinska inspekcija nije konstatovala nepravilnosti. (dopuniti iz odgovora				

				Uprave za insp.			
Edukovati državne i lokalne službenike i namještenike i vršioce javnih funkcija o konceptu pristupačnosti postojećih objekata	Organizovati seminare Organizovati radionice	MORT u saradnji sa Upravom za kadrove Crne Gore	2017-2018	Organizovani seminari -U novembru 2017.godini Ministarstvo održivog razvoja i turizma, organizovalo je 4 okrugla stola (2 sjeverni region, 1-centralni, 1- južni region)na temu „Uklanjanje arhitektonskih barijera na objektima u javnoj upotrebi“. Prvi okrugli sto za sjeverni region održan je 14 novembra 2017 godine, u Petnjici, u zgradi Opštine, i istim je bilo obuhvaćeno sedam lokalnih samouprava: Petnjica, Berane, Bijelo Polje, Plav, Andrijevica, Rožaje i Gusinje. Drugi okrugli sto za sjeverni region održan je 16 novembra 2017.godine u Nikšiću, u objektu „27 plus“ i istom je bilo obuhvaćeno pet lokalnih samouprava: Nikšić, Plužine, Žabljak, Šavnik i Pljevlja. Treći okrugli sto obuhvatio je pet lokalnih samouprava središnjeg regiona i to: Glavni grad Podgoricu, Danilovgrad, Prijestonicu Cetinje, Kolašin i Mojkovac,		Redovna sredstva MORT i lokalnih samouprava	

				i održan je u Podgorici 23 novembra 2017. godine u Ministarstvu održivog razvoja i turizma. Četvrti okrugli sto održan je u Tivtu 28. novembra 2017.godine i obuhvatio je šest lokalnih samouprava južnog regiona: Tivat, Herceg Novi, Kotor, Bar, Ulcinj i Budva. U 2018. godini Ministarstvo održivog razvoja i turizma održalo je četiri okrugla stola na temu „Uklanjanje arhitektonskih barijera na objektima u javnoj upotrebi na lokalnom nivou“ Prvi okrugli sto održan je 13 novembra 2018.godine u Baru i obuhvatio 6 opština južnog regiona: Tivat, Herceg Novi, Kotor, Bar, Ulcinj i Budva). Drugi okrugli sto održan je 16 novembra 2018. godine u Rožajama i obuhvatio 7 opština sjevernog regiona: Petnjica, Berane, Bijelo Polje, Plav, Andrijevica, Rozaje i Gusinje. Za središnji region Okrugli sto je održan 20. novembra 2018. godine na Cetinju i obuhvatio opština: Glavni grad Podgoricu, Prijestonicu Cetinje i opštine Danilovgrad,			
--	--	--	--	---	--	--	--

				Kolašin i Mojkovac. 23. novembra 2018. godine održan je četvrti Okrugli sto u Pljevljima i obuhvatio 5 opština sjevernog regiona: Niksic, Pluzine, Žabljak, Šavnik, Pljevlja. Učesnici svih okruglih stolova bili su: starješine organa lokalne uprave nadležnog za poslove uređenja prostora i izgradnje objekata, rukovodioci javnih preduzeća i javnih ustanova čiji je osnivač opština, kao i predstavnici nevladinih organizacija koja se bave pitanjima lica sa invaliditetom. Obuke su obuhvatile 53 učesnika 2017 i 51 učesnika u 2018. godine				
--	--	--	--	---	--	--	--	--

PODOBLAST: Diskriminacija u pristupu informacijama i komunikacijama

STRATEŠKI CILJ: Ravnopravan pristup licima sa invaliditetom u oblasti pristupa informacijama i komunikacijama

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/ IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Ustanoviti	Izrada Smjernica za kreiranje dokumenata na portalu i	MJU	2017	Izradjene Smjernice za kreiranje dokumenata na portalu i podportalima Vlade				

generalni zahtjev za pristupačnost svih izvora infomacija i sredstava komunikacije koji su objavljeni na portalima organa državne uprave	podportalima Vlade Crne Gore dostupnih licima sa invaliditetom			Crne Gore dostupnih licima sa invaliditetom -Februara 2017. godine - Ministarstvo javne uprave, u saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore, izradilo je Smjernice za kreiranje elektronskih dokumenata u skladu sa standardima e-pristupačnosti. Smjernice su namijenjene, prije svega, zaposlenima u Vladi Crne Gore, ministarstvima i organima državne uprave za potrebe kreiranja pristupačnih dokumenata koja se objavljuju na web portalu Vlade Crne Gore i podportalima organa uprave, ali ih mogu koristiti svi koji žele da se bliže upoznaju sa načinima kreiranja pristupačnih dokumenata.				
	Organizovanje edukativnih radionica administratorima portala i podportala Vlade Crne Gore u skladu sa standardima e – pristupačnosti	MJU	2017/2018	Organizovane edukativne radionice administratorima portala i podportala Vlade Crne Gore u skladu sa standardima pristupačnosti -28. novembar 2017. - Održana prva edukativna radionica za administratore Web portala Vlade Crne Gore - standardi e-pristupačnosti u organizaciji Ministarstva javne uprave. Radionici je pristustvovalo oko 40				

				administratora i službenika iz različitih organa državne uprave. 3.decembar 2018. – Održana edukativna radionica „Otvorenost i pristupačnost Web portala Vlade Crne Gore“ u organizaciji Ministarstva javne uprave i Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Radionici je prisustvovalo oko 50 učesnika, administratora Web portala Vlade i podportala, urednika sadržaja i službenika PR službi organa državne uprave i ovlašćenih službenika za slobodan pristup informacijama u ministarstvima.			
	Izrada novih smjernica za razvoj i upravljanje internet prezentacijama državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne uprave	MJU	2017/2018	2017 -Izrađena nova Smjernica za razvoj i upravljanje internet prezentacijama državnih organa, organa državne uprave i lokalne samouprave - 2018 -Izrađena inovirana verzija "Smjernice za razvoj i upravljanje internet prezentacijama javne Uprave" (Verzija 2.0). Prateći ubrzani razvoj web tehnologija, Ministarstvo javne uprave izradilo je inoviranu verziju smjernica u kojima je posebna pažnja posvećena primjeni principa			

				univerzalnog dizajna u izradi internet prezentacija, a dopunjen je i segment koji se odnosi na e-pristupačnost u skladu sa novim standardima u toj oblasti.			
Ohrabriti sredstva informisanja i komunikacija u privatnom vlasništvu da u što većoj mjeri obezbijede pristupačnost infomacija licima sa svim oblicima invaliditeta	Organizovati radne sastanke za predstavnike privatnih medija	MJU	2018	Organizovani sastanci 27. novembra 2018. – Održana radionica „Osiguranje pristupačnosti informaciono-komunikacionim tehnologijama/e-pristupačnosti WEB i TV/video pristupačnost“ u organizaciji Ministarstva javne uprave i Agencije za elektronske medije Crne Gore. Cilj organizacije radionice je informisanje profesionalnog kadra i druge zainteresovane javnosti u institucijama i organizacijama koje se bave proizvodnjom i kreiranjem TV/video sadržaja, pružaocima medijskih usluga na web portalima, o mogućnostima pružanja usluga dostupnih osobama sa invaliditetom, kao i o tehnologijama koje omogućavaju osobama sa invaliditetom veću dostupnost i jednak pristup njihovim sadržajima.			

PODOBLAST: Diskriminacija u pristupu javnom prevozu

STRATEŠKI CILJ: Ravnopravan pristup javnom prevozu svim licima sa invaliditetom bez diskriminacije

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA / IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Obezbijediti implementaciju preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa u oblasti javnog prevoza	Izmijeniti Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju	MSP	2017	Izmijenjen zakon Izmjenama Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju („Službeni list CG“ broj 71/2017), Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je uskladilo ovaj Zakon sa preporukama iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom. Usvojene su i implementirane preporuke kojima se izrazi "invalidi" i "invalidna lica" zamjenjuju izrazom "lica sa invaliditetom", kao i definisali dodatne uslove za licencu za Autobusku stanicu, čiji objekat mora pored ostalih uslova da				

				ispunjava i uslove utvrđene zakonom kojim se reguliše pristup i kretanje u objektima u javnoj upotrebi i javnim površinama za kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom. Preporuka koja se odnosi na obezbjeđivanje pristupa transportnom sredstvu u međumjesnom saobraćaju za putnike sa invaliditetom i njihov smeštaj, kao i pristup transportnom sredstvu u gradskom i prigradskom saobraćaju, putem rampi ili na drugi način, implementirana je na način što su osnovne odredbe o ovim pitanjima propisane navedenim zakonima, dok je detaljnije regulisanje ovih pitanja uređeno kroz Pravilnik o posebnim uslovima za vozila kojima se obavlja javni prevoz u drumskom saobraćaju i prevoz za sopstvene potrebe.			
	Izmijeniti Zakon o bezbjednosti organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza	MSP	2018	Izmijenjen zakon		U procesu je izrada nacrtu Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice .Rok za usvajanje propisa na sjednici Vlade je III kvartal 2019.	

						U ovoj fazi još nije urađen RIA obrazac, zbog čega ne postoje podaci o finansijskim sredstvima za implementaciju propisa.		
Omogućiti pristup informacijama i komunikacijama u javnom prevozu licima sa svim oblicima invaliditeta	Implementacija Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju	MSP, lokalne samouprave	2017/2018	Implementiran Zakon Članom 95 stavom 1 tačka 3 Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju („Službeni list CG“ broj 71/2017), pored ostalih uslovi koje treba pravno lice ili preduzetnik da ispuni za izdavanje licence za pružanje usluga autobuske stanice, definisano je da pravno lice ili preduzetnik mora da ima u svojini ili zakupu objekat sa istaknutim natpisom "autobuska stanica" sa naznačenjem mjesta i obezbijeđenim pristupom za lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, sa: najmanje četiri natkrivena perona i druge saobraćajne površine i prilazni put; čekaonicom, garderobom, odgovarajućim brojem šaltera za prodaju karata, pružanje informacija i vršenje drugih poslova za potrebe prevoza; osvijetljenim prostorijama, peronima i čekaonicama sa				

				bezbijedenim grijanjem; postavljenim razglasnim uređajima za davanje obavještenja; istaknutim izvodom iz reda vožnje na vidnom mjestu u čekaonici, koji mora biti istaknut i na brajevom pismu; javnom telefonskom govornicom;- bežičnim internetom; video nadzorom na peronima; časovnicima u čekaonici i na peronima koji pokazuju tačno vrijeme; istaknutim radnim vremenom u skladu sa redom vožnje i sanitarnim prostorijama. Članom 95 st. 2, 3 i 4 definirano je objekat autobuske stanice mora da ispunjava i uslove utvrđene zakonom kojim je uređena izgradnja objekata koji se odnose na pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom. Izuzetno, od definisanih uslova za izdavanje licence za pružanje usluga autobuske stanice, pravno lice ili preduzetnik može dobiti licencu za pružanje usluga autobuske stanice kategorije E ukoliko ima najmanje četiri perona, koji nijesu natkriveni. Bliže uslove za objekat autobuske stanice koje moraju ispunjavati autobuske stanice propisuje			
--	--	--	--	---	--	--	--

				Ministarstvo (Pravilnik o saobraćajno-tehničkim uslovima autobuskih stanica "Službeni list RCG", br. 15/2006 od 13.3.2006. godine). Nadalje, Pravilnikom o saobraćajno-tehničkim uslovima autobuskih stanica ("Službeni list RCG", br. 15/2006) je definisano da objekat autobuske stanice mora imati između ostalog čekaonicu od čega tri mjesta moraju biti namijenjeni za lica sa invaliditetom, kao i toalet koji je prilagođen za korišćenje lica sa invaliditetom, da bi dobio licencu za pružanje usluga autobuske stanice.				
--	--	--	--	--	--	--	--	--

PODOBLAST: Diskriminacija u pružanju javnih i privatnih dobara i usluga

STRATEŠKI CILJ: Ravnopravan pristup dobrima i uslugama svim licima sa invaliditetom

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/ IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Obezbijediti implementaciju preporuka utvrđenih Analizom	Izmijeniti Zakon o ¹⁰ unutrašnjoj trgovinu					Prema mišljenju Ministarstva ekonomije br. 330-179/2017-32 od 21. februara 2019. godine, ne		Kao u obrazloženju

¹⁰ Kako je obaveza usklađivanja Zakona o unutrašnjoj trgovini planirana kroz dvije oblasti, kroz koje je Analizom usklađenosti prepoznata obaveza usklađivanja, to je imajući u vidu cilj zakona ova mjera izvještavana kroz oblast diskriminacije u pristupu dobrima i uslugama.

usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti pristupa javnim dobrima i uslugama		ME	2017/2018	Izmijenjen zakon		prihvata se predložena odredba koja se odnosi na Zakonu o unutrašnjoj trgovini sa obrazloženjem : Kako se zakonom o unutrašnjoj trgovini utvrđuje obaveza trgovca u smislu obavljanja trgovine pod jednakim uslovima na tržištu, a na način da se ne nanosi šteta drugim trgovcima , potrošačima ili opštim interesima (član 4 Zakona) znači da su time obuhvaćena i lica sa invaliditetom kao potrošači. (vidi Prilog)		
--	--	----	-----------	------------------	--	---	--	--

OBLAST: DISKRIMINACIJA U POSTUPCIMA PRED NADLEŽNIM ORGANIMA

STRATEŠKI CILJ: Ravnopravan pristup svim licima sa svim oblicima invaliditeta u svim postupcima pred nadležnim organima

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/ IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Razmotriti preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa	Prilikom rada na izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku razmotriti preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa	MP	2018	Izmijenjen zakon/usvojene preporuke. Vlada je utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku.Ovim predlogom usvojene je preporuka iz Analize na način što je kroz izmjenju člana			Nijesu potrebna finansijska sredstva	Potrebno je pratiti implementaciju preporuke u Skupštini CG.

invaliditetom	invaliditetom.			102 Zakona obezbijeđeno da troškovi prevođenja na znakovni jezik padaju na teret sredstava suda.			
	Prilikom rada na izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore razmotriti preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom	MP	2016	Rezultat razmatranja preporuka iz Analize od strane radne grupe Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore(Sl.list 44/14) izvršena je izmjena člana 42.a KZCG .na način što je prepoznat „invaliditet“ kao otežavajuća okolnost prilikom odmjeravanja kazne. U čl.159 takođe ovim izmjenama prepoznat „Invaliditet“ kao osnov za povredu ravnopravnosti. Ovom izmjenom izvršeno je usklađivanje KZ sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom i Lanzarot Konvencijom. Dopunom člana 443 KZCG na način kojim se prepoznaje „invaliditet“ kao osnov diskriminacije u odredbi koja reguliše rasnu		Redovna sredstva Ministarstva	

				diskriminaciju, izvršeno je usklađivanje sa Konvencijim UN o pravima osoba sa invaliditetom .				
OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI SOCIJANE ZAŠTITE, ADEKVATNOG ŽIVOTNOG STANDARDA , SAMOSTALNOG ŽIVOTA I ŽIVOTA U ZAJEDNICI								
Strateški cilj: Ravnopravan život u zajednici svim licima sa invaliditetom bez diskriminacije								
MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/ IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE

Unaprijediti Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti u skladu sa međunarodnim standardima	Izmijeniti Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti	MRSS	2017.	Izmijenjen Zakon U II kvartalu 2017. godine donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti („Sl. List CG“ broj 42/17) koji je stupio na snagu 1.jula 2017.g. kako bi se oblast socijalne i dječije zaštite dodatno unaprijedila. Izmjenama i dopunama Zakona precizirani su uslovi za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje kao i objedinjena naknada korisnika koji istovremeno primaju naknadu za tuđu njegu i pomoć i ličnu invalidninu u pravo na ličnu invalidninu. Izmjenama i dopunama Zakona uvećan je iznos prava na naknadu za novorođeno dijete za roditelja, usvojica, staraoca ili hranitelja korisnika prava na materijalno obezbjeđenje i pravo na naknadu po osnovu rođenja djeteta.		Budžetska sredstva	
---	--	------	-------	---	--	--------------------	--

Formirati registar lica sa invaliditetom, kao i obezbijediti pristup informacijama i samo informisanje licima sa invaliditetom o pravima iz socijalne i dječije zaštite.	-Izrada projektnog zadatka Registra: kriterijumi, obim, vrsta podataka i sl. - Izrada softverskog rješenja Registra	CZSR, MRSS, NVO, međunarodne organizacije	2017.	Urađen projektni zadatak Urađeno softversko rješenje		U skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti Centri za socijalni rad imaju registar korisnika prava i usluga iz domena socijalne i dječje zaštite. S druge strane u skladu sa Strategijom za integraciju lica sa invaliditetom u CG, u Akcionom planu 2018/2019, kao kodrinator za formiranje registra lica sa invaliditetom se navodi Ministarstvo zdravlja.		Preporuka: U realizaciji ove mjere potrebno je jasno utvrditi nadležnost za realizaciju ove mjere.
--	--	---	-------	---	--	--	--	--

Uspostaviti, razviti i promovisati usluge iz sistema socijalne i dječije zaštite	Razviti, uspostaviti i promovisati usluge iz sistema socijalne i dječije zaštite	MRSS	2017/2018	Broj uspostavljenih usluga -Usluga „Pomoć u kući “ podržana je u 15 opština Crne Gore (sjeverni i centralni region) kroz angažman 120 gerontodomaćica za oko 1.200 korisnika; Usluga „Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici“ koju sprovodi NVO „SOS linija za žene i djecu žrtve nasilja“ Nikšić; Projekat “Porodični saradnik” sprovodi se u 6 opština u Crnoj Gori. Pružalac usluge je NVO “Porodični centar “ Kotor;Podržan je rad 6 Dnevnih boravka za stare i to: 2 u Danilovgradu, 3 u Nikšić i jedan dnevni boravak u Mojkovcu; Podržano je funkcionisanje Prihvatilišta za beskućnike u Glavnom gradu Podgorici do juna tekuće godine;- Podržan je rad Prihvatilišta za odrasle i stare u okviru JU Dom starih „Grabovac“ Risan;Podržano je uspostavljanje i funkcionisanje prihvatne stanice za žrtve nasilja u porodici		Redovna sredstva MRSS	
[57]							

Omogućiti sistematsko i organizovano stručno usavršavanje pružalaca usluga za lica sa invaliditetom i stručnih radnika saradnika u socijalnoj i dječijoj zaštiti.	Obuka stručnih radnika i stručnih saradnika u sistemu socijalne i dječije zaštite; Obuka pružalaca usluga u sistemu socijalne i dječije zaštite	MRSS, ZSDZ	2017/ 2018	Broj obuka i broj obučenih stručnih radnika i stručnih saradnika : 2017.- 6 realizovanih obuka, obučeno 141 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika 2018.- 4 realizovane obuke, obučeno 100 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika			Redovna sredstva MRSS	
---	--	------------	---------------	---	--	--	-----------------------	--

OBLAST: DISKRIMINACIJA U OBLASTI PRIVATNOSTI I PORODIČNIH ODNOSA

Strateški cilj: Ravnopravan pristup privatnosti i porodičnim odnosima svim licima sa invaliditetom

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVAN A/ IZVOR FINANSIRAN JA	PREPORUKE

Razmotriti preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom	Prilikom rada na izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore razmotriće se preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom	MP	2017/2018	n/a		2020	Redovna budžetska sredstva	
OBLAST: DISKRIMINACIJA U OBLASTI VASPITANJA, OBRAZOVANJA I STRUČNOG OSPOSOBLJAVANJA								
Strateški cilj: Omogućiti inkluzivno obrazovanje na svim nivoima, za sve učenike i studente sa invaliditetom, uključujući i obrazovanje odraslih lica sa invaliditetom								
MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVAN A/ IZVOR FINANSIRAN JA	PREPORUKE

Unaprijediti pravni okvir u smjeru pune primjene načela zabrane diskriminacije	Izmjene i dopune zakona na svim nivoima obrazovanja i vaspitanja u cilju obezbjeđivanje jednakih prava i zabrane diskriminacije	Ministarstvo prosvjete	2017/2018	Izminjeni i dopunjeni zakoni na svim nivoima obrazovanja i vaspitanja u cilju promocije jednakosti ("Službeni list Crne Gore", broj 47/17), -Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju, - u cilju obezbjeđivanja jednakih prava i zabrane diskriminacije Svi zakoni iz oblasti obrazovanja precizno uvode antidiskriminacione odredbe. -Zakon o gimnaziji - od 10. jula 2017. -Zakon o stručnom obrazovanju ("Službeni list Crne Gore", broj 47/17) - -Zakon o visokom obrazovanju ("Službeni list Crne Gore", broj 47/17) - - od 29. juna 2017. Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju -od 10. jula 2017.			
--	---	------------------------	-----------	---	--	--	--

Kontinuirano sprovoditi inkluzivne aktivnosti koje promovišu jednakost, različitost, nediskriminaciju (radionice, vršnjačko iskustvo, podrška i sl.)	- U školama organizovati radionice na teme jednakost prava, nediskriminacija	MPS, ZzŠ, NVO, međuna rodni partneri	2017/2018	Broj škola, radionica, učesnika, teme : -Oformljena Mreža od 26 pilot škola (gimnazije, srednje mješovite i 3 osnovne škole u kojima se školuje značajan broj dece RE populacije), angažovana 4 koordinatora kao podrška i treneri za škole. U cilju promocije jednakosti 11.10.2018. obilježen Dan inkluzije na Trgu nezavisnosti de su sve škole učesnice na štandovima predstave učeničke radove. Na završnom događaju predstavljeni rezultati projekta. Na školskom portalu postavljen materijal o nediskriminaciji: http://www.skolskiportal.edu.me/Pages/Inkluzivnoobrazovanje.aspx				
--	---	---	------------------	--	--	--	--	--

- pripremiti informativni materijal o pravima iz oblasti nediskriminacije za nastavni kadar

2017/2018

Urađen informativni materijal o pravima iz oblasti nediskriminacije za nastavni kadar
-Urađen Paket za organizaciju aktivnosti na nivou škole na temu nediskriminacija koji ima za cilj da učenici steknu dodatna znanja i vještine iz ove oblasti. Ideja je da se u jednom u toku školske godine organizuje „Dan nediskriminacije“. Predviđene su i uzrasne radionice za sve učenike. Ponuđene su aktivnosti koje se mogu realizovati kroz redovne nastavne sadržaje. Takođe, set radionica za nastavni kadar s ciljem jačanja njihovih pozitivnih i stavova prihvatanja, kulture i prakse nediskriminacije u školama

Da bi se urađeni materijal o pravima iz oblasti Nediskriminacije stavio u primjenu organizovali smo 5 obuka za rukovodeći, nastavni kadar i stručne saradnike iz škola u Crnoj Gori raspoređene .regionalno:06.11.2018. Podgorica.07.11.2018.

U cilju sveobuhvatne, uvezane podrške deci urađen je informativni materijal o inkluzivnim principima i pravovremenom upisu u školu za kadar sistema zdravstvene zaštite. Tim koji je izradio materijal predstavio je isti pedijatrima iz Crne Gore, kao i zaposlenima u JU "Centar za autizam, razvojne smetnje i dječiju psihijatriju - Ognjen Rakočević" obzirom na tijesnu povezanost sistema. NVO UMHCG je u saradnji sa UNICEF-om, izradilo 5 vodiča za ostvarivanje prava lica sa invaliditetom u tiražu od 1000 komada. Svaki od 5 vrsta vodiča je imao za predmet različitu oblast od značaja za lica sa invaliditetom i to: usmjeravanje u obrazovni proces, ostvarivanju prava na inkluzivno obrazovanje; pravo na seksualno i reproduktivno zdravlje, dodatku za djecu ; besplatnoj stomatološkoj zaštiti. Takođe je publikovan i distribuiran liflet „Bonton“ u kojem je opisano kako komunicirati sa licima sa invaliditetom.

Izrađene su 4
smjernice za
ostvarivanje prava u
oblasti saobraćaja.
Izrađeni su infomatori
o ostvarivanju prava
na visoko obrazovanje
za lica sa
invaliditetom

	- sprovoditi obuke za primjenu IROP-a		2017/2018	-Broj obuka i obučenih za izradu i primjenu IROP-a: Održana su tri seminara za oko 70 nastavnika stručne grupe predmeta i praktične nastave za primjenu IROP- a u srednjim stručnim školama: primorje, centar, sjever. Sprovedene 4 jednodnevne obuke za izradi IROPa u srednjem obrazovanju za 69 učesnika. Šest dvodnevni seminara za izradu ITP-1 za 208 učesnika. Zatim šest jednodnevni obuka za izradu ITP-2 za 96 učesnika iz srednjih škola				
--	---------------------------------------	--	-----------	--	--	--	--	--

- Broj savjetovanja i učesnika :

-Pri RC za sluh i govor „dr Peruta Ivanović“, Kotor sprovedene su radionice za kadar iz javnih predškolskih ustanova za prepoznavanje smetnji sluha i govora kod dece na najranijem uzrastu, izradu i primjenu didaktičkog i edukativnog materijala za rad s decom sa smetnjama sluha.

-U saradnji sva tri resursna centra sprovedeno dvodnevno savjetovanje i promocija izrade specijalizovane didaktike, prepoznavanje razvojnih smetnji, prilagođavanje i predstavljanje ponude programa rane intervencije za javne predškolske ustanove.

- Realizovane četiri obuke za 90 nastavnika iz 24 osnovne škole za poteškoće čitanja i pisanja. Sproveden je monitoring tokom maja i novembra mjeseca - 24 poseta školama. Obuhvaćeno je oko 6000 učenika i 67 škola.

Tokom maja i juna realizovane četiri obuke za korišćenje DAISY udžbenika, a

	- osmisлити informativni materijal za test administratore na temu individualizacija kao uvod u nediskriminaciju		2017/2018	- Urađeni i promovisani informativni materijal - Postavljen instruktivni – principi i način prilagođavanja i izrade individualnih testova, kao i primjeri individualizacije i izrade testove, na na inkluzivnom portalu http://www.skolskiportal.edu.me/Pages/Inkluzivnoobrazovanje.aspx.				
--	---	--	-----------	---	--	--	--	--

- uraditi informatore o
dostupnosti i
pristupačnosti

2017/2018

Urađeni informatori,
obezbijedena oprema,
pomagala u skladu sa
potrebama i sl.

-Tokom maja i juna
realizovane četiri
obuke za korišćenje
DAISY udžbenika, a
tokom septembra
realizovana su 3
seminara.

Obuhvaćeno 68 škola.

U sva tri resursna
centra uspostavili
asistivne kabinete
shodno smetnji u
razvoju:

Komunikološki

asistivni kabinet JU

*„Resursni centar za
sluh i govor“, Kotor,*

Razvojno-didaktički

asistivni kabinet JU

*Resursni centar za
decu i osobe sa
intelektualnim*

smetnjama i

autizmom „1.jun“,

Podgorica; Senzo-

motorni asistivni

kabinet JU Resursni

centar „Podgorica“ za

tjelesne i smetnje vida.

Članovi tima za izradu

didaktičkog

materijala obišli su i

održali informativne

sastanke u redovnim

školama, predstavljen

didaktički materijal i

dati savjeti za izradu

materijala. RC

Podgorica prema

potrebama škola

priprema udžbenike

na Brajevom pismu. “

U I fazi obuka sadržaj
činile teme: vizuelna
podrška za
označavanje,
strukturu, pravila
ponašanja, a II faza na
temu: "Izrada i
primjena
komunikacijskih
knjiga". Sproveden
obilazak 11 osnovnih
škola u Podgorici s
ciljem analize potreba
dece s autizmom i
izrade radnog
materijala.

Unaprijediti prikupljanja i razmjenu informacija i podataka o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	obuka komisija za usmjeravanje po procjeni potreba - savjetovanja za unošenje podataka u MEIS - izrada uputstva i vodiča za vođenje evidencije o deci sa smetnjama i teškoća u razvoju sa fokusom na pravo i nediskriminaciju	MPS, ZzŠ, NVO, međuna rodni partneri	2017/ 2018	Broj obuka i obučenih i teme - Broj savjetovanja i učesnika -Urađena, promovisana i podijeljena izrada uputstva i vodiči				
OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI PROFESIONALNE REHABILITACIJE, RADA I ZAPOSŁJAVANJA								
Strateški cilj: Ravnopravan pristup za lica sa invaliditetom profesionalnoj rehabilitaciji, rada i zapošljavanju								
MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/ IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Obezbijediti	Izmijeniti Zakon o radu	MRSS	2017	Izmijenjen Zakon o radu Nacrt Zakona je inkorporirao sve preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o Zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Nacrt Zakona je dobio sva pozitivna mišljenja organa državne uprave i Sekretarijata za zakonodavstvo i nalazi se proceduri usaglašavanja sa 14 direktiva Evropske Unije		II kvartal 2019	Redovna sredstva MRSS	

implementaciju preporuka utvrđenih Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Izmijenjen Zakon o državnim službenicima i namještenicima	MJU	2018	Izmijenjen Zakon Usvojen je novi Zakon o državnim službenicima i namještenicima je izmijenjen ("Službeni list Crne Gore", br. 002/18 od 10.01.2018). Novi Zakon ne sadrži odredbu kojom je propisano da starješina državnoj organa prilikom donošenja odluke o izboru, vodi računa, između ostalog, i o zapošljavanju lica sa invaliditetom.	Zakonom o državnim službenicima i namještenicima je propisano da kandidati podliježu provjeri znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, na osnovu čega se i vrši izbor, odnosno donosi odluka o izboru kandidata. Pri ovakvom normiranju vodilo se računa o načelu zakona, koje propisuje da su radna mjesta državnih službenika, odnosno namještenika dostupna svima, pod jednakim uslovima.	Redovna sredstva MJU	
---	---	-----	------	--	---	----------------------	--

Smanjenje barijera i stereotipa poslodavaca prema licima sa invaliditetom i povećanje stepena njihove informisanosti o prednostima politike zapošljavanja licima sa invaliditetom. [72]	Realizovanje projekata po osnovu Javnog poziva za finansiranje projekata za zapošljavanje lica sa invaliditetom – grant šema	MRSS, Zavod za zapošljavanje Crne Gore	2017/2018	Raspisan Javni poziv Br. zaposlenih lica sa invaliditetom Broj poslodavaca uključenih u projekat U 2017. i 2018. godini su raspisana četiri javna poziva za dodjelu grant šema u ukupnom iznosu od 6 miliona eura. U 56 projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom, koje je finansiranje odobreno u 2018. godini, uključivano je 402 lica sa invaliditetom, od čega će njih 310 biti zaposleno tokom trajanja projekata. Odobreni projekti, u 96,43 odsto slučajeva, za rezultat imaju zapošljavanje lica sa invaliditetom nakon završetka projektnih aktivnosti u najkraćem trajanju od šest mjeseci. Od početka godine, pravo na učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagač u radu) zaposlenom licu sa invaliditetom ostvarilo je 18 poslodavaca, za zaposleno lice sa invaliditetom. U 54 projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom, koje je finansiranje odobreno u 2017. godini, uključivano je 422 lica sa invaliditetom, od kojih će 265 lica biti zaposleno tokom trajanja projekta, a 74 lica zaposlena nakon završetka projekta u minimalnom trajanju od šest mjeseci.		Redovna sredstva	
---	---	---	------------------	---	--	-------------------------	--

				U toku 2017. godine, realizovano je i 30 projekata po javnom pozivu od 13.11.2016. godine, u iznosu od 1.481.824,05€. U ove projekte uključeno je 223 lica sa invaliditetom, a tokom trajanja projekata posleno je 183 lica. Realizacija projekata zvršena je u novembru 2017. godine.				
OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I PRISTUPA ADEKVATNIM POMAGALIMA								
Strateški cilj: Ravnopravan pristup zdravstvenoj zaštiti licima sa invaliditetom								
MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA / IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE
Obezbijediti implementaciju Preporuka utvrdjenih Analizom uskladenosti Zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Izmjena Zakona o pravima pacijenata	MZ, Institut za javno zdravlje, JZU i Fond za zdravstveno osiguranje	III Kvartal 2017 2017/2018	Izmjenjen Zakon				Nastaviti sa praćenjem preporuka iz Analize usklađenosti Zakona sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN radi usklađivanja.
	Izmjena Zakona o liječenju neplodnosti asisitiranim reproduktivnim tehnologijama	MZ i Javne zdravstvene ustanove	III Kvartal 2017 2017/2018	Izmjenjen Zakon		III kvartal 2019		Nastaviti sa praćenjem preporuka iz Analize usklađenosti Zakona sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN radi usklađivanja.

	Izmjena Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica					III kvartal 2020		Nastaviti sa praćenjem Analize usklađenosti Zakona sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN radi usklađivanja.
Omogućiti ravnopravan pristup informacijama o seksualnom, reproduktivnom zdravlju i kontracepciji	Preventivni pregledi na svim nivoima zdravstvene zaštite	MZ i Javne zdravstvene ustanove	2017/2018	Br. preventivnih pregleda pregleda: 3260 Broj edukativnih radionica: 32 Broj edukativnih radionica				
	Pristup edukativnim radionicama u organizaciji Instituta za javno zdravlje i centrima za podršku, odnosno savjetovalištima na primarnom nivou zdravstvene zaštite uz obavezu, a po potrebi, prisustvo tumača, i usluge medijatora	MZ i Javne zdravstvene ustanove	2017/2018	Edukovano 7 zaposlenih za podršku na gestovnom jeziku				

	Obezbjedjivanje i pristup informacija za lica sa oštećenjem vida i sluha uz podršku po gestovnog prevodioca i u formatu pristupačnom za lica sa oštećenjem vida	MZ i Javne zdravstvene ustanove	2017/2018	U 5 zdravstvenih ustanova obezbijedjeni natpisi za naziv ustanove, prostorije, i ime doktora odgovarajuće grane medicine				
Omogućiti ravnopravan pristup zdravstvenim uslugama za lica sa invaliditetom u ruralnim i slabije razvijenim područjima	Otvoriti ambulante u ruralnim područjima	MZ	2017/2018	Broj otvorenih ambulanti 3				

OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI POLITIČKOG I JAVNOG ŽIVOTA

Strateški cilj: Ravnopravan pristup političkom i javnom životu za sva lica sa invaliditetom, bez diskriminacije

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDS TVA REALIZ OVANA / IZVOR FINANS IRANJA	PREPORUKE
-------	-----------	----------------	-----------------	--	--------	--------------------------------------	---	-----------

Omogućiti licima sa invaliditetom jednake mogućnosti u izbornim aktivnostima	Kampanje za podizanje svijesti o uključivanju lica sa invaliditetom u politički život	MLJMP u saradnji nadležnim institucijama	2017/2018 Kontinuirano	Organizovana medijska kampanja		Iz razloga ograničene prirode nije mogao biti realizovana ova mjera i prenosi se za 2019/2020	Aktivnosti na uključivanju lica u politički i javni život će biti posebno u fokusu pažnje u 2019/2020 godini prepoznate kako kroz redovne aktivnosti tako i kroz Konkurs za finansiranje projekata/programa u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2019. Godinu.
--	---	--	---------------------------	--------------------------------	--	---	---

	Edukacije za predstavnike/ce političkih partija/medija i lica sa invaliditetom			Organizovane edukacije U okviru projekta IPA 2014 „Podrška antidiskriminacionom zakonodavstvu i politikama rodne ravnopravnosti “ u saradnji sa Kancelarijom UNDP u Crnoj Gori i podršku Delegacije EU, sprvode se kontinuirane aktivnosti između ostalih vezano i za oblast političko osnaživanje žena. Sproveden je intezivan proces političkog znaženja žena. Djelovanje Ženske političke mreže koju čine 14 pozicionih i opozicionih partij. U okviru ovog projekta od juna 2017. godine u ovom periodu 251 političarka od kojih je 1 žena sa invaliditetom iz 20 opština učestvovala su na edukacijama/treninzima .			
	Okrugli sto pod nazivom „ Učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu, bez diskriminacije “			Organizovan okrugli sto		Iz razloga ograničene prirode nije mogao biti realizovana ova mjera i prenosi se za 2019/2020	U 2019/2020 u fokusu pažnje staviti

OBLAST : DISKRIMINACIJA U OBLASTI KULTURE, SPORTA I REKREACIJE

Strateški cilj: Ravnopravno učešće lica sa svim oblicima invaliditeta u kulturnom životu Crne Gore.

MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACI JE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTV A REALIZO VANA/ IZVOR FINANSIR ANJA	PREPORUKE
--------------	------------------	---------------------------	---------------------------------	---	-------------------------------	---	--	------------------

Obezbijediti implementaciju Preporuka utvrđenih Analizom uskladenosti Zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Izmijeniti Zakon o biblioteškoj djelatnosti	Ministarstvo kulture	2018	Izmijenjen zakon	Tokom 2018. godine nijesu izvršene izmjene Zakona u terminološkom smislu, mada je Zakon o bibliotečkoj djelatnosti uglavnom usklađen sa standardima Zakona i Konvencije i apsolutno ne sadrži diskriminatorske mjere prema licima s invaliditetom.	Programom rada Vlade za 2019. godinu nijesu predviđene izmjene Zakona o bibliotečkoj djelatnosti, Zakona o muzejskoj djelatnosti i Zakona o kinematografiji, pa se predlaže da se ove aktivnosti ne planiraju u narednom akcionom planu, već da se sačeka pokretanje procedure za izmjenu navedenih propisa i tada obezbijedi implementacija Preporuka. Međutim, kako je Programom rada Vlade za 2019. godinu predviđeno utvrđivanje Predloga zakona o medijima, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, kao i Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskim medijima, predlažemo da se Akcionim planom 2019–2020. godine predvidi usklađivanje s Preporukama za ova tri zakona.
--	---	----------------------	------	------------------	--	---

	Unaprijediti Zakon o muzejskoj djelatnosti	Ministarstvo kulture	2018	Izmijenjen zakon		Tokom 2018. godine nijesu izvršene izmjene Zakona u terminološkom smislu, mada je Zakon o muzejskoj djelatnosti uglavnom usklađen sa standardima Zakona i Konvencije	
	Unaprijediti Zakon o kinematografiji	Ministarstvo kulture	2018	Izmijenjen zakon		Shodno preporukama za domen kulture iz Analize usklađenosti u odnosu na Zakon o kinematografiji koji je usvojen 2015. godine, ispoštovani su međunarodni standardi iz ove djelatnosti, potvrđeni i pozitivnim mišljenjem Evropske komisije. Imajući u vidu da se radi o relativno novom zakonu kao i veoma kompleksnoj oblasti, mišljenja smo da nije neophodno vršiti dodatne izmjene, s obzirom na to da je kroz postojeća zakonska rješenja propisano da javni interes u kinematografiji predstavlja, između ostalog, „povećanje dostupnosti kinematografskih djela licima sa invaliditetom“, iz čega je evidentno da ne postoji diskriminatorski tretman ovih lica	

Promovisati dobre prakse u zaštiti od diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti sporta, kulture i rekreacije	Pratiti primjenu Zakona o sportu kod nacionalnih saveza i srodnih organizacija	Ministarstvo sporta	2017/2018	Implemetiran zakon - - Ministarstvo sporta je u 2017. godini realizovalo Konkurs za sufinansiranje programa sportskih subjekata, kojim je podržano 14 programa sportskih klubova u ukupnom iznosu od 39.500,00 eura. -Ministarstvo sporta je u 2017. godini opredijelilo premije za ostvarene i izuzetne rezultate na međunarodnoj sceni u ukupnom iznosu od 15.000,00 eura. -U skladu sa Zakonom o mladima MS je finansijski podržalo 3 projekta, čiji je cilj unapređenje položaja mladih sa invaliditetom u iznosu od 16.970 eura. -Shodno konkursu sa sufinansiranje programa sportskih subjekata, MS je podržalo ukupno 13 programa sportskih klubova lica sa invaliditetom, odnosno lica sa smetnjama u razvoju u ukupnom iznosu od 33.500,00 eura. Po redovnom godišnjem konkursu o oblasti sufinansiranja programa i projekata iz oblasti kulturno umjetničkog stvaralaštva podržana su 4 projekta namijenjena licima sa invaliditetom u iznosu od 11.700.	Predmetna aktivnost realizovaće se i u 2019.godini. Konkurs za sufinansiranje kulturno-umjetničkog stvaralaštva objavljen je 10.1.2019.g.		
[81]		Ministarstvo kulture					

Promovisati dobre prakse u zaštiti od diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti sporta, kulture i rekreacije	Pratiti primjenu Zakona o sportu kod nacionalnih saveza i srodnih organizacija	Ministarstvo sporta	2017/2018	-U okviru konkursa namjerenog projektima iz NVO u 2018.godini podražana su 4 projekta u iznosu od 39.644 eura. Na konkursu za sufinansiranje programa sportskih subjekata u 2018. godini, program Paraolimpijskog komiteta Crne Gore, kao krovne institucije sportskih organizacija lica sa invaliditetom podržan je u iznosu od 105.000,00 eura, što je za 5% više u odnosu na 2017. godinu. -U skladu sa Zakonom o sportu („Sl. list CG” br. 44/17) i Uredbom o kriterijumima za utvrđivanje visine doživotne mjesečne naknade, stipendije, premije, sportske invalidnine, nagrade za sportistu godine i zaslužnog sportskog radnika („Sl. list CG”, br. 57/18) Ministarstvo sporta je u 2018. godini paraolimpijki Marijani Goranović, za osvojenu srebrnu medalju na Evropskom prvenstvu u paraatletici opredijelilo premiju u iznosu od 20,000.00 eura. Shodno novom zakonu prvi put premiju vrijednosti 10.000,00 eura dobio je i njen glavni trener.	Konkurs namijenjen podršci za NVO objaviće se u I kvartalu 2019.g.		
--	---	----------------------------	------------------	--	---	--	--

Promovisati dobre prakse u zaštiti od diskriminacije lica sa invaliditetom u oblasti sporta, kulture i rekreacije	Pratiti primjenu Zakona o sportu kod nacionalnih saveza i srodnih organizacija	Ministarstvo sp orta	2017/2018	U skladu sa Zakonom o mladima putem Konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata za mlade u 2018. godini Ministarstvo sporta je finansiralo 3 projekta koji imaju za cilj unapređenje položaja mladih sa invaliditetom u iznosu od 14 493 eura. Takođe, na Konkursu u 2018. godini prema Zakonu o NVO Ministarstvo je opredjelilo oko 12 000 eura Udruženju mladih sa hendikepom za implementaciju njihovog projekta.				
OBLAST : LOKALNE SAMOUPRAVE U PROCESU ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE LICA SA INVALIDITETOM								
Strateški cilj: Postizanje ravnopravnosti u uživanju ljudskih prava lica sa invaliditetom i pristupu javnim uslugama na lokalnom nivou								
MJERA	AKTIVNOST	NADLEŽNI ORGAN	ROK REALIZACIJE	INDIKATOR REZULTATA I POSTIGNUTE VRIJEDNOSTI	STATUS REALIZACIJE	NOVI ROK REALIZACIJE UZ OBRAZLOŽENJE	SREDSTVA REALIZOVANA/IZVOR FINANSIRANJA	PREPORUKE

Izrada Modela LAP za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti	Organizovanje međuresorske radne grupe za izradu Modela LAP-a za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti Indetifikovanje problema i potreba Analiza problema Definisanje mjera za rešenje problema Indetifikovanje nosioca aktivnosti za realizaciju LAP-a Indetifikovanje izvora finansiranja za planirane aktivnosti	Zajednica opština Crne Gore, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, MORT, NVO koje se bave zaštitom prava OSI	II kvartal 2017	Donešen Model LAP-a za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti i dostavljen jedinicama lokalne samouprave na korišćenje. Model je izradila i utvrdila međuresorna radna grupa, sačinjena od predstavnika opština, ministarstava zaduženih za pitanja lica sa invaliditetom, NVO-a i sekretarijata Zajednice opština. -U cilju pomoći jedinicama lokalne samouprave, Zajednica Opština CG je u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Ministarstvom rada i socijalnog staranja organizovalo prezentacije Modela za izradu lokalnog akcionog plana. -Organizovane su dvije prezentacije LAP –prva za opštine centralnog i južnog regiona u Podgorici 09.marta 2018. godine, druga u Bijelom Polju -16.marta 2018. godine		1360,00€ Budžet Zajednice opština Crne Gore 760,00€ /ZOCG	
--	---	--	------------------------	---	--	---	--

Donošenje LAP za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti	Pripremanje LAP-a za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti na osnovu Modela u jedinicama lokalne samouprave	Jedinica lokalne samouprave, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, MORT, NVO koje se bave zaštitom prava OSI	Kontinuirano	Najmanje 5 LAP-a za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti usvojeno u jedinicama lokalne samouprave Skupština opštine Bijelo Polje na sjednici od 28.12.2018.godine usvojila je LAP za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2018-2021.		1185,00€ ZOCC	
---	--	---	--------------	---	--	------------------	--

Organizovati kampanje za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti na nivou lokalnih samouprava	Organizovanje okruglih stolova i seminara za OSI i njihove porodice uz učešće predstavnika JLS, NVO i građana na temu: „ <i>Jednake mogućnosti za sve članove lokalne zajednice</i> “ – ukljanjanje arhitektonskih i administrativnih barijera u cilju zaštite OSI od diskriminacije	Jedinice lokalne samouprave, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Zajednica opština Crne Gore, NVO koje se bave zaštitom prava OSI	Kontinuirano	- Najmanje po jedan okrugli sto održan u svakoj JLS -U opštini Bijelo Polje je organizovan okrugli sto i obilježen 3. Decembar – Međunarodni dan osoba sa invaliditetom u organizaciji koalicije Saveza u partnerstvu i uz podršku opštine na kojem su učestvovali predstavnici NVO koji se bave pitanjima OSI kao i direktori i rukovodioci Sekretarijata za lokalnu samoupravu, Kancelarije OSI, Centra za socijalni rad i Biroa rada. Na okruglom stolu se govorilo o do sada realizovanim aktivnostima svih aktera na lokalnom nivouu cilju unapređenja položaja OSI kao i planovima za predstojeći period kroz kampanje za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti.			
--	--	--	--------------	---	--	--	--

	Organizovanje promotivnih aktivnosti na javnim mjestima (info - štandovi na gradskim trgovima) i dijenje promotivnog materijala	Jedinice lokalne samouprave, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Zajednica opština Crne Gore, NVO koje se bave zaštitom prava OSI	Kontinuirano	Najmanje po 1 okrugli sto održan u svakoj jedinici lokalne samouprave Najmanje po jednom promotivna aktivnost organizovana u svakoj jedinici lokalne samouprave			U saradnji lokalnih samouprava i NVO organizacijama u narednom periodu potrebno je organizovati promotivne aktivnosti za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti
--	--	--	--------------	--	--	--	---

Organizovati edukacije (seminare, radionice) za predstavnike lokalnih samoupava [88]	Organizovanje seminara i radionica za zaposlene u organima jedinica lokalne samouprave, javnim službama i preduzećima(po regionima)za sprovođenje aktivnosti iz LAP-a, posebno sa akcentom na podizanje svijesti.	Budžet jedinica lokalne samouprave Uprava za kadrove Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Kontinuirano	Najmanje po 1 seminar/obuka organizovana za opštine u sjevernom, centralnom i južnom regionu.U 2018 godini Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je realizovalo VIII ciklus edukacija, kojim je edukovano 22 predstavnik/ce organa lokalnih uprava zaduženi sa rad sa ranjivim društvenim grupama i koji dolaze u kontakt sa slučajevima diskriminacije o antidiskriminacionom zakonodavstvu i mehanizmima zaštite.Organizovana dodatna obuka za predstavnike lokalnih sekretarijata.Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u okviru projekta PREDIM, februara 2017. godine pod pokroviteljstvom Savjeta Evrope i učešće predstavnika/ca svih lokalnih uprava i gradskih opština kao i predstavnika/ca organizacija lica sa invaliditetomrealizovalo dvodnevnu radionicu sa temom „Modeli izrade lokalnog akcionog plana za implementaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine.Edukacija je bila namijenjena predstavnicima lokalnih samouprava zaduženi za rad sa licima sa invaliditetom (21 predstavnik) i 21 predstavnik NVO organizacija koje okupljaju različite vrse invaliditeta		Budžet MLJMP PREDIM Projekat Savjeta Evrope	Nastaviti sa edukaciom predstavnika lokalnih uprava.
--	---	---	---------------------	---	--	--	---

II TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

III PREPORUKE

- *Nastaviti sa praćenjem nivoa diskriminacije i stepena socijalne distance lica sa invaliditetom u društvu kroz sprovođenje istraživanja.*
- *Nastaviti sa praćenjem preporuka iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva i usklađivanjem propisa sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN.*
- *Nastaviti sa realizovanjem aktivnosti edukacija svih onih koji su zaduženi za zaštitu od diskriminacije, kao i aktivnosti u cilju promocije zabrane antidiskriminacije i promociju jednakosti*
- *Fokus staviti na uključivanje lica sa invaliditetom u politički i javni život.*
- *U cilju implementacije Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom na lokalnom nivou, potrebno je da lokalne samouprave donesu LAP.*